

TERCHOVÁ

DVOJMESAČNÍK VŠETKÝCH TERCHOVČANOV
ROČNÍK 34, 1/2023, CENA 1,50 €
WWW.TERCHOVA.SK, ISSN 1338-8827
VYDANÉ S FINANČNOU PODPOROU COBA automotive s.r.o.

FOTO Marián Zajac

Terchovská Perinbaba

Životných šancí sa chopil aj M. R. Štefánik

Šanca

V súčasnosti žije ľudské pokolenie v časopriestore, v ktorom sa skoncentrovalo viacero vážnych kríz a zdá sa, akoby ich riešenie bolo v nedohľadne. Dosahy kríz nie sú len lokálne, ale i globálne, dotýkajúce sa nás všetkých. Vyvolávajú neistotu, nedôveru, skepsu, strach, obavy... Svet sa borí s vojnami, pandémiami, klimatickými zmenami, ktoré so sebou prinášajú bezpečnostné, ekonomické, energetické, migračné a iné krízy. Za všetkým týmto sú však v konečnom dôsledku rozhodnutia človeka. Každý jeden z nás vedie každodenný zápas so svojou slobodou a nedokonalosťou. Sami sebe by sme nemali mať problém povedať pravdu o tom, či konáme zodpovedne, alebo nie. Či sme veľkorysí, alebo sebeckí. Či chceme svoje okolie službou zvelaďovať, alebo ho ovládať a mať nad ním moc.

Ak z predchádzajúcich odpovedí prevážia tie negatívne, môže to mať za následok postupné nezvládnutie viacerých menších problémov, ktorých nahromadením vzniknú krízy veľkých rozmerov. Prehlbovaním kríz sme potom ako jednotlivci, tak i spoločnosti a ich elity pritlačení k múru a prinútení hľadať riešenia a odpovede. Vyzerá to možno bez šance, ale tak to bolo v minulosti mnohokrát. Vyberať sa dá v každom storočí a v každom spoľocene.

Každá kríza je zároveň šancou. Táto pomerne okrídlená veta zaznela už veľa rás a história ju v nejednom prípade aj potvrdila. Či už sa týkala osudu jednotlivca, alebo spoločnosti. Nové šance sa najčastejšie rodia v krízach a krízových situáciách, sprevádzaných širokým spektrom ťažkostí fyzického i mentálneho charakteru. Právom sa pýtame, či to zvládneme. Sami sotva. Človek je tvor

Myšlienka na tento čas

JARNÁ ÚNAVA JE LEN JEDEN ZO PSEUDONYMOV CELOROČNEJ LENIVOSTI.

Pavel Vilikovský

spoločenský, preto hľadá okolo seba body, o ktoré sa chce zachytiť. Takou pevninou bývajú spravidla ľudia, ktorí nás inšpirujú životným príbehom. S takouto skúsenosťou sa potom lepšie dýcha našej nádeji, že sa to podarí.

Na konci uplynulého roka, vo vianočnom období, zomreli veľké osobnosti – profesor Vladimír Krčméry, futbalový kráľ Pelé a emeritný pápež Benedikt XVI. Čo meno, to pojem. Ich mnohostranové knihy života sa uzavreli, ale pre tých, ktorí si v nich chcú listovať a čerpať inšpiráciu a poučenie, sú otvorené stále. Ani jeden z nich to nemal v živote ľahké. Formovala ich neľahká doba a špecifické okolnosti. Rodina Krčméryovcov, v ktorej budúci uznávaný odborník na tropickú medicínu vyrastal, si vytrpela svoje počas obdobia komunizmu. Mladý Edson Arantes dos Nascimento sa k futbalovému trónu prebil napriek materiálnej chudobe, a Joseph Ratzinger to v mladosti tiež nemal jednoduché, veď vyrastal v štáte, ktorý vtiahol svet do víru druhej svetovej vojny.

Tých strán v knihách života spomínaných osobností, ktoré by obsahovali vážne krízové stavy, bolo oveľa viac ako len vyššie uvedené stručné vety. Iste to boli hlavne situácie, v ktorých nevideli len ťažobu a beznádej, ale dali vtedy šancu svojom talentu, pracovnosti a húževnatosť. To ich formovalo. Nikto z nich netušil a nemohol vedieť, keď v rannom veku sedávali v škole s ostatnými spolužiakmi, že to budú raz práve oni, kto zohrá významnú spoločenskú rolu pri prekonávaní náročných období. Bezpochyby to môže byť povzbudenie a šanca aj pre náš dnešok. Musíme veriť, že i v dnešnej dobe, v ktorej sa to vážnymi krízami len tak hemží a máme pocit nedostatku múdrych ľudí na dôležitých pozíciách, vyrastajú v radoch našich detí a mládeže schopní ľudia.

Každá kríza je zároveň šancou. Šancou na lepší svet a dobrých ľudí v ňom.

TEXT A FOTO Marián Zajac

GRAFICKÁ ÚPRAVA
Bc. Adriána Ondrušová

ADRESA REDAKCIE
MKS Terchová, tel.
č. 041/5695 129,
0911 924 189,
mks@terchova.sk
Obecný úrad Terchová,
tel. č. 041/5695 138,
terchova@terchova.sk

EVIDENČNÉ ČÍSLO
3548/09

ISSN 1338-8827

Vyšlo v marci 2023

VYDANÉ
S FINANČNOU
PODPOROU COBA
automotive s.r.o.

VYDÁVA
Miestne kultúrne
stredisko Terchová,
ul. sv. Cyrila a Metoda
č. 96, 013 06 Terchová

IČO VYDAVATEĽA
00364886

ŠÉFREDAKTOR
Ján Miho ml.

REDAKCIA
Katarína Halapiová,
Alena Cingelová,
Bc. Adriána Ondrušová

REDAKČNÁ RADA
Mgr. Peter Cabadaj,
Rudolf Patrnciak,
Ing. Marián Zajac,
Ing. František Kadaš,
František Mucha,
Mgr. Renáta Opalková

JAZYKOVÁ ÚPRAVA
Mgr. Peter Cabadaj

TLAČ
Varínska tlačiareň,
Varín

Obsah

2	ÚVODNÍK Šanca	24	JUBILEUM O zabudnutom maliarovi Jozefovi Satinovi	34	Minimodel Europa – nová atrakcia v Terchovej Terchovské Vianoce v Bratislave
4	FARSKÉ LISTY 15. výročie vzniku Žilinskej diecézy Program svätých omší a podujatí v Diecéznej svätyni sv. Cyrila a Metoda v Terchovej počas veľkonočného obdobia Spomienky Jasličková pobožnosť opäť v plnej kráse Láska je v nás Životné jubileum pátra Lukasa Twardowskeho, SVD	25	PRIŠLO NA NAŠU ADRESU Zlatý olympionik z Dunajskej Lužnej K 30. výročiu samostatnosti Slovenskej republiky „... po tvojej pravici stojí kráľovná ozdobená zlatom z Ofíru“ (Žalm 45) Švajčiarsko- slovenské združenie cestovného ruchu	34	RECEPTY NA TENTO ČAS Pôstne jedlá majú svoj význam
8	SERIÁL Kaplnky a kríže v Terchovskej krajine (LVI., LVII., LVIII.)	30	CSS TERCHOVÁ INFORMUJE Fašiangy sa krátia... Ostatné fašiangy Srdce na dlani	35	DO VAŠEJ POZORNOSTI Kapela Arzén na prahu štyridsiatky
10	OBCENÝ ÚRAD INFORMUJE Mimoriadna situácia – snehová kalamita Obecná knižnica v roku 2022 Dar pre Terchovskú galériu umenia	32	UDIALO SA V Bolešove mali Terchovské Vianoce Terchovské Vianoce v Topolčanoch	36	ZŠ S MŠ A. F. KOLLÁRA Zo života školy
12	ROZHOVOR Kráčame s Božím Slovom (Jubileum SVD)			38	ŠPORT XI. ročník Štefanského turnaja v RIC Terchovec
14	SERIÁL Jánošíkovská tradícia (5.)			39	REKLAMA
17	UDIALO SA Významné podujatie v Bratislave			40	INFOSERVIS
18	PREČÍTALI SME SI Turoňko, turoň a turvoň Ivana Köhlera				
20	LÚTORIADKY Za muzikantom Jánom Rybárom (21. 1. 1985 – 12. 1. 2023) Zomrel profesor Matúš Kučera				
22	OSOBNOSTI TERCHOVEJ (93.) Vlado Švec				

**Objednajte si predplatné
obecných novín a získate
užitočné informácie počas
celého roka 2023**

**Predplatné novín
TERCHOVÁ**

**Miestne kultúrne stredisko
Terchová ponúka možnosť
objednať si odoberanie
obecných novín aj formou
posielania poštou. Cena
vrátane poštovného je
16,00 eur za celý rok.**

15. výročie vzniku Žilinskej diecézy

Vo farskom Kostole Sedembolestnej Panny Márie na sídlisku Vlčince v Žiline sa 16. februára 2023 konala slávnostná svätá omša na poďakovanie za 15. výročie založenia Žilinskej diecézy, ktorej súčasťou je aj terchovská farnosť. Svätú omšu celebroval apoštolský nuncius na Slovensku Nicola Girasoli spolu s otcom biskupom Tomášom Galisom, ďalšími arcibiskupmi, biskupmi a kňazmi zo Slovenska i zahraničia.

Hlavný celebrant Nicola Girasoli vo svojej homílii okrem iného povedal: „*Radujte sa a jasajte – tieto slová dnes Ježiš hovorí každému z nás pri tomto peknom pätnástom výročí zriadenia našej Žilinskej diecézy. Máme totiž veľa dôvodov na oslavu. Nejde len o pripomenutie si dátumu historickej udalosti. Radujeme sa a tešíme zo všetkého, čo ste prežili a uskutočnili v Žilinskej diecéze za týchto pätnásť rokov.*“

Nuncius adresoval slová vďaky aj biskupovi Tomášovi Galisovi, ktorý sa prihovril prítomným nasledovnými vetami: „*Za toto všetko, aj za mnohé ďalšie dobrodenia, ktoré nám Pán doposiaľ už preukázal, chceme ďakovať. Predovšetkým za mnohých našich obetavých bratov a sestry, pracovníkov, zamestnancov, dobrovoľníkov a taktiež dobrodincov, bez ktorých by sa zriadenie diecézy a jej uvedenie do života nemohlo podariť.*“

Zriadenie Žilinskej diecézy oznámil 14. februára 2008 v Bratislave dnes už nebohý slovenský kardinál Jozef Tomko ako zvláštny legát pápeža Benedikta XVI. V súčasnosti má diecéza v 12 dekanátoch 112 farností a v nej 259 kňazov (z toho 207 diecéznych a 52 rehoľných), ktorí sa pod ochranou sv. Cyrila a Metoda, diecéznych patrónov, venujú takmer 400 tisícom veriacich. Službu v diecéze vykonáva 15 ženských a 6 mužských reholí. Svoju činnosť tu rozvíja 13 základných škôl, 8 materských škôl,

6 stredných škôl, 3 gymnáziá, 9 centier voľného času a 3 školské internáty. Pôsobí tu aj diecézna charita, pod ktorú spadá 6 zariadení sociálnych služieb a 35 farských charít. Svätí Cyril a Metod – orodujte za nás!

-tkkbs-; -zaj-

Farský Kostol Sedembolestnej Panny Márie

Program svätých omší a podujatí v Diecéznej svätyni sv. Cyrila a Metoda v Terchovej počas veľkonočného obdobia

Ráno	Večer	
Pondelok 3. 4.		
6:30		Sv. omša
	18:15	Sv. omša
Utorok 4. 4.		
6:30		Sv. omša
	18:15	Sv. omša
Streda 5. 4.		
6:30		Sv. omša
Štvrtok 6. 4.		
	18:15	Sv. omša
Piatok 7. 4.		
	11:00	Krížová cesta na vrch Oravcove
	15:00	Obrady Veľkého piatku
	21:00	Ukončenie adorácie v Božom hrobe
Sobota 8. 4.		
7:00		Začiatok adorácie pri Božom hrobe s rannými chválami
	20:00	Sv. omša – VELKONOČNÁ VIGÍLIA
Nedeľa 9. 4.		
7:00		Sv. omša
8:30		Sv. omša
9:00		Sv. omša – dom dôchodcov
10:30		Sv. omša
	18:00	Sv. omša
Pondelok 10. 4.		
7:00		Sv. omša
8:30		Sv. omša
9:00		Sv. omša – dom dôchodcov
10:30		Sv. omša

SPOMIENKA

„S LÁSKOU V SRDCI
STÁLE SPOMÍNAME...“

DŇA 1. DECEMBRA 2022
UPLYNUL JEDEN ROK, ČO
NÁS NAVŽDY OPUSTILA

ANNA CHOVANCOVÁ,
RODENÁ PAŽIČANOVÁ

S LÁSKOU SPOMÍNajú
MANŽEL, SYNOVIA S RODINAMI,
VNÚČATÁ A OSTATNÁ RODINA

„ČAS PLYNIE A SMÚTOK ZOSTÁVA
V NAŠICH SRDCIACH.“

DŇA 27. FEBRUÁRA 2023
UPLYNIE PÄŤ ROKOV, ČO NÁS
NAVŽDY OPUSTIL MILOVANÝ

JOZEF CHOVANEC

S LÁSKOU SPOMÍNA OTEC
A CELÁ OSTATNÁ RODINA

SPOMIENKA

ČAS PLYNIE, SMÚTOK ZOSTÁVA,
TÁ STRATA V NAŠICH SRDCIACH
BOLIEŤ NEPRESTÁVA.
OCINO, VEĽMI NÁM CHÝBAŠ.....

DŇA 26. MARCA 2023 SI
PRIPOMÍNAME SMUTNÉ
10. VÝROČIE
OD ÚMRTIA NÁŠHO DRAHÉHO
MANŽELA, OTCA A STARKÉHO

ĽUBOMÍRA KRIVOŠA

ĎAKUJEME ZA TICHÚ MODLITBU
A SPOMIENKU VŠETKÝM, KTORÍ
STE HO POZNALI.
S LÁSKOU A ÚCTOU SPOMÍNA
SMÚTIACA RODINA

SPOMIENKA

RUKY PRACOVITÉ
MUSELI SKREHNÚŤ,
SRDCE UBOLENÉ PRESTALO BIŤ,
NEBOLO LIEKU, ABY
MOHLO ĎALEJ BIŤ.

DŇA 21. JANUÁRA 2023
UPLYNUL ROK,
ČO NÁS NAVŽDY OPUSTIL
MILOVANÝ OTEC,
MANŽEL, STARÝ OTEC,
PRASTARÝ OTEC
A SVOKOR

KAMIL VOJTEK

S ÚCTOU A LÁSKOU
SMÚTIACA RODINA

Jasličková pobožnosť opäť v plnej kráse

Po dvoch skromnejších rokoch, keď sa Jasličková pobožnosť v Terchovej konala v režime protipandemických opatrení, sa 25. decembra 2022 Diecézna svätýňa sv. Cyrila a Metoda opäť zaplnila do posledného miesta. Prítomní ľudia z blízka i ďaleka vďačne ocenili originálne a sugestívne stvárnenie betlehemských udalostí narodenia Božieho Syna v podaní všetkých generácií Terchovcov. Slávnostné chvíle umocnilo i požehnanie so Sviatosťou oltárnou, ktoré prítomným udelil páter Pavol Hudák, SVD. Všetkým, ktorí sa akýmkoľvek spôsobom pricinili o hodnotný duchovný a umelecký zážitok, patrí úprimné poďakovanie.

-zaj-
FOTO František Mucha

Filatelistická výstava

Pri príležitosti 1160. výročia príchodu sv. Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu sa 10. 2. 2023 v Novej Belej (Poľsko) konala filatelistická výstava Cyrilo-metodské dedičstvo. Organizátori vydali príležitostný poštový lístok a pečiatku. V obci Nová Belá žije väčšina obyvateľov slovenskej národnosti.

-red-

OBČIANSKE ZDRUŽENIE STEP ART
OBEC DRAŽKOVCE A TVORCOVIA

Vás a Vašich priateľov srdečne pozývajú
na premietnutie filmového dokumentu

Turčianski olejkári a šafraníci

nedeľa, 26. februára 2023, 16.00 h
Dražkovce, Kultúrny dom / vstupné 1 €

Film uvedie jeho scenárista a režisér Peter Cabadaj

Tešíme sa na spoločné stretnutie

Láska je v nás

Vo štvrtok 16. februára 2023 sa v Terchovskej galérii umenia uskutočnil koncert Láska je v nás. So svojím repertoárom sa vďačnému a početnému publiku predstavili speváci a muzikanti z chorusu a ich hostí – Terchovský detský spevokol zložený z detí ZŠ s MŠ A. F. Kollára. Prednesené piesne, básne i hodnotné myšlienky spájala téma lásky, ktorá dokáže premieňať človeka. Toto univerzálne posolstvo vyslali účinkujúci zo svojich srdiec do celého sveta, aby láska zvíťazila všade tam, kde ľudia z rôznych príčin trpia, plačú a strádujú.

-zaj-
FOTO František Mucha

Chórus

Terchovský detský spevokol

Životné jubileum pátra Lukasz Twardowskeho, SVD

Dňa 11. februára 2023 sa dožil krásnych 50 rokov života páter Lukasz Twardowski, SVD.

Milý páter, ďakujeme Pánu Bohu za 8 rokov Vášho požehnaného pôsobenia v našej farnosti. Ďakujeme Vám za obetavosť, lásku, skromnosť, slová povzbudenia, s ktorými ste pristupovali najmä k chorým a starším farníkom a prihovárali sa nám aj v homíliách. Zo srdca Vám blahoželáme a do ďalších rokov vyprosujeme pevné zdravie, Božie požehnanie a stálu ochranu Panny Márie – matky kňazov. S láskou a úctou spomínajú vďační farníci z Terchovej.

-red-
FOTO Martin Štefanec, SVD

Kaplnky a kríže v Terchovskej krajine (LVI., LVII., LVIII.)

Kaplnky, kríže – Božie muky, sochy svätých či zvonice sú hojne rozosiate po celom terchovskom chotári. Popri cestách, v osadách, na kopcoch, pri domoch... Dodávajú miestam, na ktorých sa nachádzajú, ďalší rozmer. Ten človek pochopí, až keď sa na tom mieste zastaví, zamyslí, porozhliada a pomodlí. Tak ako zbožný terchovský umelec, ktorý v priebehu storočí roztrúsil svoje kamenné, drevené i železné artefakty po Terchovskej krajine, aby vydal svedectvo o dobe, v ktorej žil, a zanechal posolstvo pre súčasnosť. Preto sme sa rozhodli na stránkach obecných novín mapovať a približovať tieto zaujímavé miesta ako príspevok k lepšej orientácii a poznaniu našej – terchovskej histórie.

V tomto čísle si bližšie predstavíme Kaplnku Najsvätejšieho Srdca Ježišovho a Nepoškvrneného Srdca Panny Márie v osade Novosadovia, drevený kríž pod osadou Rogoňovia a v tej istej lokalite aj Kaplnku Panny Márie.

Kaplnka Najsvätejšieho Srdca Ježišovho a Nepoškvrneného Srdca Panny Márie v osade Novosadovia

Do osady sa možno najlepšie dostať z konečnej autobusovej zastávky v Hornej Tižine – u Rusnákov, odkiaľ to po nespevnenej miestnej ceste trvá peši približne 15 minút. Originálna starosvetvská kaplnka, vysoká približne dva metre, sa nachádza vo vnútri osady, naľavo pri ceste, ktorá tadiaľ vedie. V blízkosti stojí lipa, na ktorej je ešte zavesená malá kaplnka so soškou Panny Márie; vyššie je studňa (teraz prekrytá skružami). V osade trvalo býva už len 82-ročný Jozef Stančiak, ktorý mi pri spoločnom stretnutí, keď som lokalitou Novosadovia v januári 2023 prechádzal, porozprával veľa zaujímavého. „Pamätám si kaplnku odjakživa. Už neviem, v ktorom roku, ale opravoval ju Ján Stančiak (narodený 1894

– pozn. redakcie). Volali ho aj Bezek (v matrike pred rokom 1918 uvádzaný Bezeg – pozn. redakcie), po otcovi Ondrejovi, ktorý (vraj) pochádzal z Vršku. Keby Ján Stančiak žil, on by najlepšie vedel, kedy a kto kaplnku postavil. Možno to bol on alebo jeho otec, keď je taká stará. Ján Stančiak sa zvykol pri kaplnke, kde sa zišli ľudia z osady, predmodlievať v máji a októbri ruženec. Vedel tiež pliesť parádne košíky – prútkové aj lyčkové. U Novosadov bolo kedysi 13 gazdov. V nedeľu alebo v prikázaný sviatok, keď sa nerobilo, sa ženy zišli pri jednej chalupe, muži pri druhej a boli povedačky. Gazdovia sa rozprávali o všeličom. Ako detiská sme starších ľudí radi počúvali, hlavne ich zážitky, 'ze sveta'. Rozprávali, ako boli v Amerike alebo 've Francii' na zárobkoch. Niektorí sa, 'otamtel' vrátili, iní tam zostali. Koľkokrát sme sa tak započúvali, že na kravy, ktoré sme mali pásť, sa zabudlo – a tie nám ušli...“ Tolko spomienky pána Jozefa Stančiaka, ktorý v mladosti rád hral na heligónku a ktorému robí v súčasnosti spoločnosť verný pes Šuhaj.

Spomínaná kaplnka zaujala aj reštaurátora Mareka Repáňa, ktorý nám k nej napísal zopár viet k jej formálnej a predpokladanej materiálnej skladbe: „Kaplnka u Novosadov je pekným prípadom malej ľudovej sakrálnej architektúry. Vo svojom ľudovom výraze, ktorý dodnes nestratila, je vzácnou ukážkou jednoduchej architektúry. Aj vďaka jedinečnosti situovania kaplnka poukazuje na pracovitost', vieru a úprimnost' jej staviteľov. Postavená je na kamennom – pieskovecovej platô (schode). Štvorboká konštrukcia kaplnky je murovaná, pravdepodobne kamenné murivo je spojené vápennou maltou. Strecha je sedlová, na jej hrebenei je osadený krížik z plechu. Masu strechy tvorí rovnako murivo, ktorého povrch je uzavretý maltou (mazaninou). V čele kaplnky je klenutá nika (výklenok) prekrytá sklenenou tabuľou v drevenom ráme. Pod nikou je drevená polička, ktorá slúži na kladenie kahancov. V nike sú umiestnené sochy Najsvätejšieho Srdca Ježišovho a Nepoškvrneného Srdca Panny Márie. Medzi nimi je ešte menšia soška anjela strážneho chrániaceho dve deti. Vnútorňý obvod klenby lemuje veniec umelých kvetov.

Povrch kaplnky je omietnutý hladenu omietkou prekrytou viacerými vápennými nátermi. Okrem bielych náterov je prítomný aj modrý náter. Modrá farebnosť je typická pre malé historické ľudové stavby nielen u nás, ale i v širšom okolí. Často ide o kaplnky, pivnice či rodinné domy.“

Základný opis kaplnky Marek Repáň doplnil o odporúčania a ciele vzťahujúce sa k obnove a reštaurovaniu

Ján Stančiak – Bezek

pamiatok, ktoré je osožné a dobré si zapamätať: „Pri obnove týchto fragmentov, odkazujúcich na našu históriu a pôvod, je obzvlášť dôležité nezničiť ich. Často v dobrej viere dochádza k zániku ich autenticity. Je nutné nepoužiť moderné omietky, či prvky prevzaté z dnešných zaťažených stavieb. Rovnako dôležité je „nekriviť“ históriu prehnaným chcením dosiahnuť efekt „starého“. V ideálnom prípade by bolo vhodné pokračovať v lokálnom doplnení absencií – s cieľom pripodobniť ich povrch zachovaným častiam omietok. Rovnako je nevhodné používať novodobé nepriedušné nátery, ani dlho nestarnúce silikátové či silikónové farby. Vápenné nátery prirodzene starnú, čím sa časom dostaví žiadaná patina a nie je potrebné jej „pomáhať“.“ Aj za takéto usmernenia a osvetu smerom k nám, laikom, chceme Marekovi poďakovať.

Za ochotnú spoluprácu pri získavaní fotodokumentácie a ďalších informácií ďakujeme pani Irene Hamplovej, rodenej Stančiakovej, vnučke Jána Stančiaka-Bezeka.

Drevený kríž pod osadou Rogoňovia

Osada Rogoňovia je jedna z najvzdialenejších od centra Terchovej. Nachádza sa na konci doliny Struháreň – do zázrivského chotára je to čo by kameňom dohodil... Prvý kríž tu bol postavený v roku 1992 na podnet a pričinenie už nebohého Jozefa Rogoňa (1906–1992), rodáka z osady, ktorý v tom čase žil v Terchovej-ústredí. Kríž stál na jeho pozemku pod osadou, hneď vedľa závozu, ktorý vedie z osady Balátovia. Bol vysoký dva a pol metra a oplotený malým plôtikom v tvare štvorca. V ňom sa nachádzala kvetinová výzdoba a po stranách kríža boli zasadené malé lipky. Na stavbe kríža, osadenom do kovových vinklov zakotvených v betónovom základe, sa zúčastnil aj Gustáv Lutišan, tiež rodák z osady, ktorý momentálne býva v Čadci. Ochoťne nám povedal viac o zaujímavých okolnostiach súvisiacich so zhotovením a postavením kríža.

„Pán Jozef Rogoň, rodák z osady, mal takú túžbu, že kým žije, postaví pod osadou kríž. Zohnal drevo, z ktorého dal Ludvíkovi Hanzelovi, kolárovi zo Šípkovej, kríž urobiť. Filip Hanzel ho na traktore vyviezol na miesto, ja som tam kríž počas dovolenky na prelome júla a augusta osadil aj upravil okolie.“ Do spomínaného základu vtedy staviateľ vpísal svoje iniciály a rok stavby – G. L. 1992. Po postavení sa v tom istom roku konala i posviacka kríža, ktorú

za hojnej účasti obyvateľov z hornej Struhárne a najmä Šípkovej vykonal vtedajší správca terchovskej farnosti páter Jozef Šabo, SVD. Autor myšlienky Jozef Rogoň onedlho, 20. augusta 1992, zomrel. Iste odchádzal na druhý svet s vedomím, že sa jeho túžba na česť a chválu Božiu vyplnila.

V roku 2016 prebehla kompletná rekonštrukcia kríža – je na ňom aj nový korpus Ukrižovaného. Súčasný kríž je rovnako vysoký, no ramená sú oproti pôvodnému o niečo tenšie. Pri jednej lipke zhotovil Rastó Janík malú lavičku na sedenie. O obnovu kríža sa zaslúžila rodina už spomínaného Gustáva a Magdalény Lutišanovcov so synom Jaroslavom. Žiaľ, pani Magdaléna na jeseň roka 2022 zomrela...

Kaplnka Panny Márie v osade Rogoňovia

Priamo v osade, pri hrubom jaseňi, je od roku 2006 urobená zaujímavá kaplnka. Na približne jeden meter vysokej pozinkovanej dutej rúrke, osadenej v betónovom základe, je pripevnená štvorboká presklená skrinka so soškou Panny Márie z Fatimy. Ide v poradí o tretiu sošku Panny Márie vo vnútri kaplnky, keďže prvé dve pre poveternostné vplyvy, najmä vlhkosť, nevydržali. Pozadie je vyplnené bielou záclonkou. Vo vnútri sa nachádza trochu machu, v ktorom sú vsadené dekoratívne umelé kvety. Viac nám o kaplnke ochotne povedal rodák z osady pán Viktor Lutišan (bývajúcí v Žiline).

„Kaplnku som urobil v roku 2006. Posvätil ju aj Terchovcom dobre známy pán kanonik Pavol Šadlák, ktorý pôsobil v Rajeckej Lesnej-Frivalde. Ako rodák z osady sa tu rád vraciam, veď už bude pomaly 50 rokov, čo som sa odtiaľ v roku 1974 odsťahoval. Pamätám si, že keď som chodil do školy do Repáňov, z osady Rogoňovia nás tam bolo aj 15 detí. Žilo v nej 6 gazdov s rodinami, v každej mali päť – šesť detí,“ zaspomínal si Viktor Lutišan.

Rovnako ako pri vyššie spomenutom kríži, aj obnova Mariánskej kaplnky prebehla v roku 2016 zásluhou manželov Gustáva a Magdalény Lutišanovcov. Následne bola kaplnka vedno s krížom 29. augusta 2016 posvätená ich synom dôstojným pánom dekanom Gustávom Lutišanom mladším, ktorý pôsobí vo farnosti Slažany (okres Zlaté Moravce).

Za ústretovú spoluprácu pri dokumentácii kríža a kaplnky v osade Rogoňovia ďakujeme pani Janke Janíkovej, rodenej Lutišánovej. Pri získavaní matričných informácií nám ochotne pomohla pani Iveta Hanuliaková. Ďakujeme.

TEXT a FOTO Marián Zajac
FOTOARCHÍV Irena Hamplová

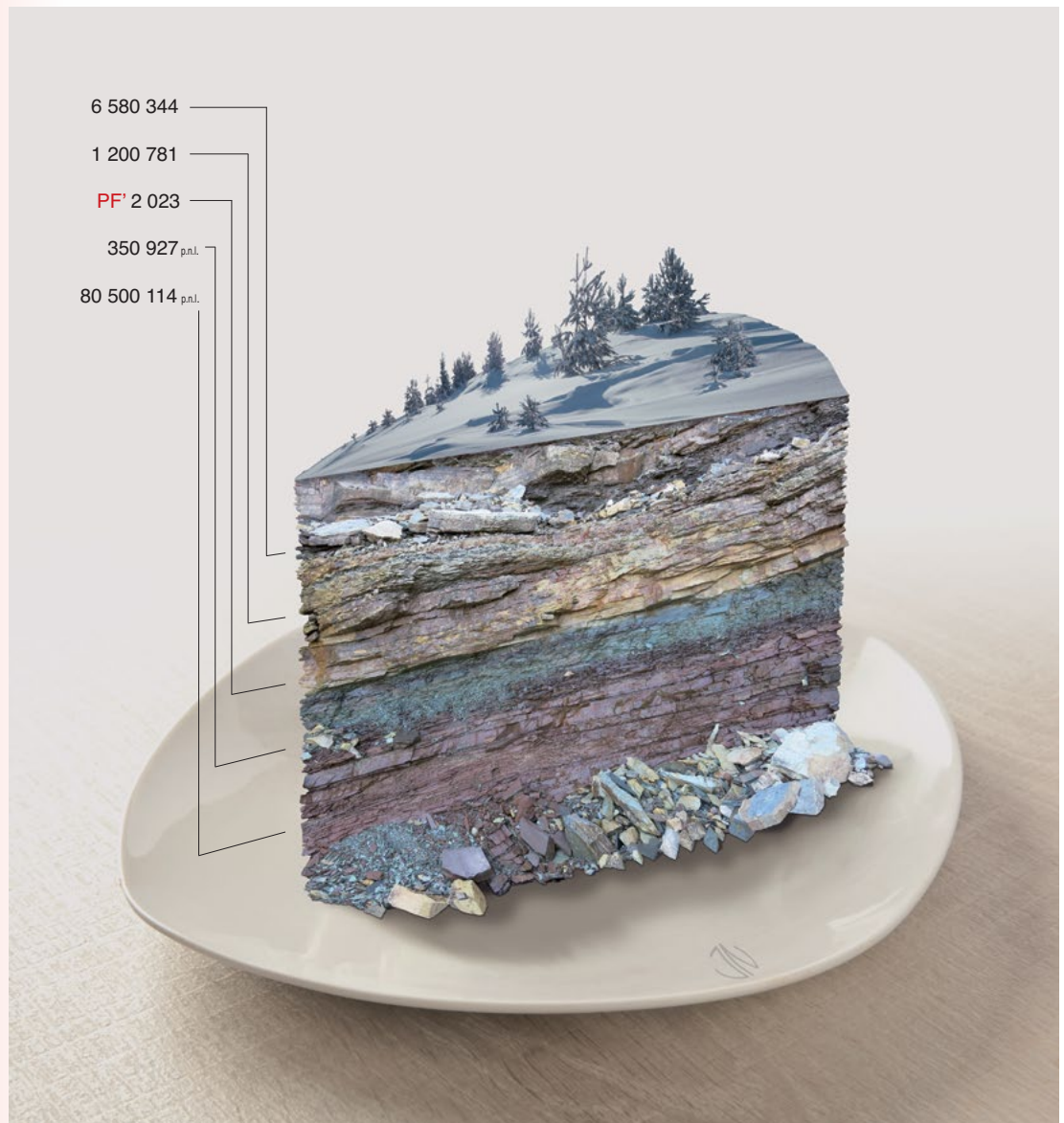
Mimoriadna situácia – snehová kalamita

Začiatkom februára došlo v dôsledku mimoriadnych klimatických podmienok – silného nárazového vetra s intenzívnym snežením – k výraznému obmedzeniu prejazdnosti a zjazdnosti miestnych komunikácií v katastri obce. Množstvo snehu znemožnilo prejazd najmä do vzdialenejších osád. Starosta obce preto 4. februára 2023 o 7.00 h vyhlásil Mimoriadnu situáciu – snehová kalamitu, na odstraňovaní ktorej sa podieľalo 12 firiem so 60 druhmi ťažkej techniky schopnej nakladať a odvážať množstvo napadnutého snehu. Mimoriadna situácia bola ukončená 9. februára 2023 o 17. hodine. Všetkým zúčastneným, ktorí sa na obnovení zjazdnosti ciest a dostupnosti jednotlivých osád podieľali, ďakujeme.

-Ocú-

FOTO František Kadaš

Vychutnajte si rok 2023. Autor PF Ján Novosedliak

Obecná knižnica v roku 2022

V roku 2022 sa v rámci projektu Skvalitnenie a obnova knižničného fondu Obcej knižnice v Terchovej naša knižnica obohatila o 284 nových a žiadaných titulov. Fond na podporu umenia prispel na nákup sumou 1 500 eur, Obecný úrad v Terchovej sumou 400 eur, z výberu členského sme pridali ďalších 354 eur. Spolu sme teda na nákup 284 kníh minuli 2 254 eur.

Knihy zakúpené z projektu (175 titulov) boli riadne zaevidované v zozname a označené etiketami s logom FPU a textom: Z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia. Verejnosi bola informovaná o projekte plagátmi na dverách vstupu do knižnice a Miestneho kultúrneho strediska.

Pri veľmi veľkom množstve vydaných kníh sme sa pri nákupe riadili požiadavkami našich čitateľov, ktorí majú dobrý prehľad o nových tituloch. Hoci sme nemohli uspokojiť všetky požiadavky, snažili sme sa nakúpiť niekoľko kníh z každého žánru. Pre deti to boli hlavne lepoprelá, detektívky, príbehy

o zvieratkách, básničky, fantastické knihy, dievčenské romány a, samozrejme, nové tituly obľúbených slovenských autorov ako sú Jobus a Futová. Pre dospelých sme doplnili fond o nové pokračovania detektívnych príbehov severských, svetových i slovenských autorov, súčasné aj historické romány pre ženy, vojnové knihy a životopisy.

Vďaka nákupu kníh sme v roku 2022 zaregistrovali zvýšený záujem o novú literatúru. Prihlásilo sa spolu 257 aktívnych používateľov (v roku 2021 ich bolo 207), čím sme sa v počte čitateľov vrátili do predcovidovej doby. Počet výpožičiek stúpol taktiež, a to na 6 789 knižničných jednotiek (v roku 2021 to bolo 6 166).

Knižnica je od 1. marca 2023 otvorená pre čitateľov v novom výpožičnom čase, a to v pondelok, utorok a piatok od 13.00 do 17.00 h. Tešíme sa na Vašu návštevu.

Obecná knižnica v Terchovej
FOTO Marián Zajac

Projekt
DOPLNENIE A OBNOVA KNIŽNIČNÉHO FONDU
Obecnú knižnicu v Terchovej z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia

U. fond
na podporu
umenia

Dar pre Terchovskú galériu umenia

Slovenská výtvarníčka Zlatica Jurisová-Plešková, členka Umeleckej besedy slovenskej, ktorá sa v minulosti zúčastňovala aj na maliarskych plenéroch v Terchovej a Zázrivej, venovala Terchovskej galérii umenia tri svoje výtvarné diela zobrazujúce terchovské motívy. Pani Zlatici Jurisovej-Pleškovej (na fotografii), žijúcej a tvoriacej v Považskom Podhradí, úprimne ďakujeme a želáme veľa zdravia a umeleckej inšpirácie.

-red-
FOTO František Mucha

Kráčame s Božím Slovom (Jubileum SVD)

Slová z nadpisu sú akýmsi leitmotívom 100. výročia príchodu prvých členov Spoločnosti Božieho Slova (SVD) na Slovensko a do Čiech, ktoré si počas tohto roka budeme pripomínať. Rehoľná spoločnosť, ktorá svoje charizmy ponúka a zúročuje hlavne na misijnom poli Cirkvi, dlhoročne a požehnané pôsobí aj na území našej farnosti. Od čias pátra Jozefa Šaba, SVD, ktorý pôsobil v Terchovej v rokoch 1975 – 1995, spravovali našu farnosť viacerí verbisti. Jedným z nich je aj súčasný provinciál Spoločnosti páter Pavol Kruták, SVD, ktorého sme pri príležitosti jubilejného roka poprosili o rozhovor. Našu ponuku s radosťou prijal.

Páter Pavol Kruták, SVD

TERCHOVÁ: Páter Pavol, pri výročiach sa zvykne okrem iného aj obhliadnuť späť do histórie, zapomínať, pouvažovať.... Aké myšlienky Vám napadnú pri jubileu storočnice pôsobenia SVD na Slovensku a v Čechách?

P. Pavol Kruták: Sto rokov prítomnosti Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku a v Čechách je dosť dlhá doba. Nesmieme však zabudnúť, že takmer polovica z nej bola poznačená zastavením činnosti počas komunistického režimu; tiež k tomu treba pripočítať roky vojny. Avšak táto situácia nám priniesla hrdinov. Pátrov a bratov, ktorí v neľahkých rokoch ostali verní. Roky prežili v táboroch a vo väzeniach, a to len preto, že chceli žiť svoje rehoľné povolanie. Mnohí z nich pracovali v civilnom zamestnaní a venovali sa formácii novej generácie. To, čo nájdeme v histórii provincie za tento čas, nie je len o ľuďoch. Treba predovšetkým ďakovať Bohu, čo nám dal, a Cirkvi skrze našu službu. Chceme tiež ďakovať mnohým známym i neznámym, ktorí nám svojimi obetami, materiálne a duchovne pomáhali v našom poslaní.

TERCHOVÁ: Životný príbeh svätého Arnolda Janssena, zakladateľa SVD, je veľmi inšpiratívny, inak by nebola Spoločnosť rozšírená na všetkých kontinentoch. V čom tkvie podľa Vás podstata jeho príťažlivého životného posolstva?

P. Pavol Kruták: Skôr ako zakladateľ začal s budovaním misijnej spoločnosti, a taktiež aj v prvých rokoch jej existencie, málokto ho považovalo za súčasť na túto úlohu. Skôr naopak. Posmech, nedôvera i otvorená kritika ho sprevádzali zo strany okolia. A ľudsky sa tak zdalo, že nemá na to. Keď však pochopil, že Boh od neho chce, aby založil Spoločnosť, chcel splniť Božiu vôľu. Mal v sebe oheň, ktorý „nezasol“ ani v jeho starobe a únave. Bol titan práce, obety a modlitby. Hovorí sa, že rástol so svojím dielom. Ľudsky sa postupne menil, stával sa viac láskavejším a otcovskejším. To, čo azda nemal od prírody, dosiahol húževnatou prácou. Nechal v pokore pôsobiť Boha vo svojom živote i diele. Kľúčovým momentom v jeho živote a diele bolo zasvätenie sa Duchu Svätému. Toto jasne poukazuje na skutočnosť, že on chcel byť iba nástrojom v rukách Božích. Myslím, že sa mu to podarilo.

TERCHOVÁ: Spomeňte čo to o prvých krokoch Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku.

P. Pavol Kruták: Prví pátri prišli na Slovensko v decembri 1922 a ubytovali sa na fare v Madunicach.

Neskôr ich počet rástol a pričádzali aj prví chlapci, ktorí sa chceli stať misionármi, preto hľadali niečo priestranejšie. V lete 1923 im nitriansky biskup Dr. Karol Kmeťko ponúkol svoje letné sídlo v Močenku. Takto začalo pôsobenie novej rehoľno-misijnej spoločnosti v bývalom Československu. Do Močenku potom prišli ďalší členovia, ktorí začali s prípravou mladých mužov na misijné poslanie, a takto sme sa začali rozširovať. Postupne sme vychovali mnoho členov, ktorí pracovali nielen na Slovensku a v Čechách, ale odchádzali predovšetkým do zámorských misií.

TERCHOVÁ: Podme do súčasnosti. Akými radostami a starosťami žije provincia, ktorá spravuje územie Slovenska a Čiech? Sto rokov ubehlo, ale súčasnosť i budúcnosť prinášajú aj nové výzvy. Mohli by ste ich nám priblížiť?

P. Pavol Kruták: Provincia má momentálne 47 spolubratov vo večných sľuboch a 8 spolubratov vo formácii. Čo si treba uviesť, a vidieť to aj v Terchovej, sme medzinárodným spoločenstvom a patríme do spoločenstva rozptýleného po celom svete. Táto rôznorodosť niekedy okrášľuje, ale zároveň kladie na nás aj denne požiadavky. Počnúc od jazyka, ktorý sa musíme naučiť, až po prispôbienie sa v strave či kultúre. Nové výzvy nám kladie doba

a situácia, ktorá je okolo nás. Boh má na ňu odpoveď a chce spasit' aj dnešného človeka. Aj tomu človeku, ktorý si myslí, že Boha už nepotrebuje, chce Boh sám priniesť posolstvo. Našou úlohou je hľadať, akým spôsobom mu ho odovzdať. Dnes je potrebné viac ako predtým hľadať človeka, pozývať ho na cestu s Bohom. Evanjelium je stále rovnaké, stále platné a potrebné. Chceme ho žiť a pozvať k tomu aj iných.

TERCHOVÁ: Naša farnosť je už takmer polstoročie späť s pžehnaným pôsobením verbistov ako jej správcov. I Vy sám ste boli šesť rokov (2010–2016) na čele terchovskej farnosti a ako dlhoročný provinciál máte o nás prehľad. Ako vnímate duchovný potenciál farnosti, ktorý by sme mohli pre dobro Cirkvi ponúknuť či rozvíjať? Prípadne, na aké slabosti a nástrahy doby by ste nás upozornili?

P. Pavol Kruták: Misijná farnosť znelo v minulosti ako čosi negatívne. Znamenalo to, že farnosť je len v začiatkoch – či doslova pohanské prostredie. Misijná farnosť je však čosi veľmi pozitívne a niečo, čo má budúcnosť. Živá farnosť nesmie byť niečo statické, niečo dokončené. Nesmieme si povedať, že je čas nechať všetko tak, že už je všetko hotové. Takáto farnosť by bola odsúdená na zánik. Misijná farnosť je v tom, že veriaci žijú svoju vieru tak, aby ju odovzdávali ďalej. A v tomto vidím úlohu farského spoločenstva. Každý pokrstený je potenciálny misionár. Tu je veľká úloha Cirkvi i duchovných pastierov, aby k tomuto viedli veriach. Farské spoločenstvo

je pozývajúcim spoločenstvom. Nepozýva len kňaz, ale každý veriaci. Farnosť má budúcnosť, ak bude rodinou, spoločenstvom, v ktorom sa cítíme doma, na ktorom nám záleží a do ktorého chceme patriť. Toto by som prial Vašej farnosti. aby mala tieto vlastnosti.

TERCHOVÁ: Sme na začiatku roka osláv 100. výročia Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku a v Čechách. Aké podujatia, slávenia, akcie sú počas jubilea naplánované? Môžete už niečo prezradiť, prípadne na niečo konkrétne aj pozvať...

P. Pavol Kruták: Naše aktivity počas tohto roka sú väčšinou na miestach, kde pôsobíme. Preto sa tešíme aj do Terchovej, kde by sme sa počas Cyrilometodských dní radi stretli s farníkmi a pútnikmi pri slávení svätej omše, prípadne i na ďalšom programe. Takto sme doposiaľ mali viaceré akcie v Bratislave a Nitre. Dňa 2. mája 2023 sa bude konať konferencia o histórii, misii a spiritualite Spoločnosti Božieho Slova. Ste pozvaní a vítaní. Ôsmeho septembra bude v Nitre slávnosť skladania sľubov, od 20. do 22. októbra sa uskutočnia záverečné slávnosti v Nitre na Kalvárii. Pri tejto slávnosti bude diakonská vysviacka, stretnutie s Misijnou rodinou a veriacimi z viacerých kútov

Slovenska (aj z Terchovej). Svoju účasť prisľúbili generálny predstaviteľ Spoločnosti Paulus Budi Kleden a pán biskup Viliam Judák.

TERCHOVÁ: Záverom, ak by ste chceli ešte niečo povedať, na čo by sme nemali zabudnúť, čo považujete za dôležité...

P. Pavol Kruták: Na Cintoríne sv. Cyrila a Metoda v Nitre je pomník, na ktorom sú vyryté mená spolubratov pochovaných na iných miestach. Nájdete tam celý svet. Aj na nich chceme pamätať počas tohto roka. Náš zakladateľ páter Arnold Janssen raz povedal: „Život darovaný misiám je vzácny.“ Táto veľká hodnota – ohlasovanie evanjelia – si vyžaduje naše veľké odhodlanie a obetu. Modlite sa za nás, aby sme vyšli z tohto jubilea s novým zápalom a nadšením pracovať pre ohlasovanie evanjelia.

**Za rozhovor poďakoval Marián Zajac
FOTO Martin Štefanec**

Zľava: p. Tomáš Gerboc, p. Juraj Cibula, p. Stanislav Orečný, p. Tomáš Baleja. Dole sedí p. Pavol Kruták

Kňazi – rehoľníci zo Spoločnosti Božieho Slova na Slovensku a v Čechách

Jánošíkovská tradícia (5.)

Istotne netreba zdôrazňovať, že prvok Jánošíkovská tradícia, ktorý bol v roku 2021 zapísaný do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska, má bezprostrednú spojitosť s Terchovou, jej ľudovou kultúrou, umením a folklórom. Historický vývin a konkrétne prejavy celoštátne ocenených tradícií mapoval náš seriál. Záverečná časť cyklu v informatívnej skratke reflektuje filmové zrkadlenie atraktívnej témy.

Bratia Siakelovci

Rozhodne nemôže byť žiadnou súhrou okolností a náhod, že vôbec prvým slovenským dlhometrážnym hraným filmom je *Jánošík* (1921). Titul vznikol pred vyše sto rokmi zásluhou Slovákov žijúcich v Amerike – menovite bratov Jaroslava (režisér) a Daniela (kameraman) Siakelovcov, rodákov z malebnej turčianskej dedinky Blatnica, producenta Jána Závodného, rodáka z Brezovej pod Bradlom, a ich pražských priateľov. Titulnú rolu stvárnil významný český herec Theodor Pištěk. Slovensko vďaka tomuto ikonickému dielu patrí medzi desať štátov sveta, kde sa v nemej ére kinematografie nakrúcali celovečerné opusy. Bratia Siakelovci točili svojho Jánošíka v rodnom Turci. Terchovú, odkiaľ legendárny zbojnícky kapitán pochádzal, „nahradilo“ Šútovo... Textovú zmienku o obci pod Rozsutcami však vo filme evidujeme; v ozvučenej zrekonštruovanej verzii snímky, ktorú v roku 1975 režíroval **Ivan Rumanovský**,

zaznie aj terchovská muzika (zapisaná v Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO). Náš prvý celovečerný hraný titul Jánošík – okrem iného – položil aj trvalé základy spolupráce slovenských a českých filmárov, ktorá úspešne funguje do dnešných čias.

Karol Plicka

Nádherná malofatranská scenéria upútala pozornosť činorodého fotografa, filmára, hudobníka, etnografa, folkloristu a zberateľa ľudových piesní Karola Plicku, ktorý ako pracovník Matice slovenskej od roku 1924 vytrvalo navštevoval mnohé tradičné regióny. Niekoľko sekvencií z Terchovej uplatnil vo svojich prvých dvoch dokumentoch *Za slovenským ľudom* (1929) a *Po horách, po dolách* (1930). Uvedené tituly predchádzali jeho najznámejšiemu filmovému dielu *Zem spieva* (1933). Ako fotograf si v Terchovej všimol najmä výrazné dedinské typy, ktoré snímal v rôznych (často inscenovaných) polohách či situáciách. Zachytil tak pre budúce generácie medzivojnový život, folklór, reálie, zvyky a kolorit obce. Podľa starostlivo pripraveného vlastného scenára mal v úmysle nakrútiť celovečerný hraný film o ľudovom hrdinovi Jurajovi Jánošíkovi. Žiaľ, tento Plickov veľký umelecký sen zostal z dôvodu chýbajúcich finančných zdrojov nenaplnený...

Martin Frič

Netrvalo dlho a atraktívnu jánošíkovskú látku spracovali

českí filmári na čele so slávnym režisérom Martinom Fričom. Titulnú rolu stvárnil mladý **Paľo Bielik** a dieľo malo ohromný divácky úspech. Len v roku uvedenia filmu do kín (1936) ho videlo takmer sto miliónov záujemcov, pričom do roku 1980 snímku premietli v 32 štátoch! Okrem Friča a Bielika sa v Terchovej počas jari, leta a jesene 1935 zišli pri nakrúcaní mnohí výrazní protagonisti českej a slovenskej kultúry a umenia (K. Hašler, F. Pečenka, M. Smatek, K. Plicka, T. Pištěk, Z. Hajduková, A. Bagar, J. Borodáč, J. Cincík, Š. Letz, I. J. Kovačević). Filmári boli ubytovaní v štýlovom Horskem hoteli vo Vrátnej-Štefanovej, ktorý vlastnil neskorší renomovaný fotograf a filmár Karol Skřipický. Detskú postavu Janka stvárnil **terchovský rodák Filip Dávidík**. Režisér Frič ho po nakrútení kultovej snímky zobral do Prahy, kde sa vyučil za zlatníka. Ako mládenec hral ešte v dvoch českých hraných tituloch (Hordubalové, 1937; Její pastorkyně, 1938). V Jánošíkovi účinkovali ako komparzisti tiež ďalší miestni obyvatelia, nechýbala ani chýrna **terchovská (ištvaniarska) muzika predníka Františka** (Franca) **Baláta zo Štefanovej**. Samozrejme, nakrúcanie filmu prežívali domorodci s patričnou hrdosťou. Veď išlo predsa o ich slávneho rodáka! Vďaka fantastickému domácejmu i medzinárodnému úspechu Jánošíka sa Terchová rýchlo stala vyhľadávanou lokalitou, ktorú so železnou pravidelnosťou začali popri turistoch, horolezcoch a lyžiaroch navštevovať i fotografi, výtvarníci, básnici, spisovatelia, filmári, hudobní skladatelia, členovia vedeckých expedícií... Umelci a intelektuáli tu okrem inšpirácie hľadali odpovede na otázky o zmysle a poslaní ľudovej tradície, poukazovali na hodnoty, ktoré jednoduchý slovenský človek vyznával.

Paľo Bielik

Do dôverne známych miest prišla po rokoch zakladateľská osobnosť slovenskej kinematografie Paľo Bielik, aby tu podľa vlastného námetu a scenára nakrútil širokouhlý farebný kinohit **Jánošík I., II.** (1962–1963). Predstava o dvojdielnej snímke dozrela po všakovákých peripetiách do zhmotneného tvaru až začiatkom šesťdesiatych rokov. Dôležitým impulzom k tomu bolo 250. výročie úmrtia ľudového hrdinu. Autorka monografie o Paľovi Bielikovi Petra Hanáková uvádza, že „po ôsmich rokoch od načrtnutia prvej konkrétnej idey filmu púšťa sa teda Bielik konečne do svojho teraz už výpravného farebného veľkofilmu. Dodnes nezodpovedanou, aj keď viac-menej virtuálnou otázkou zostáva, ako by tento film vyzeral, keby sa režisérovi podarilo nakrútiť ho skôr. Akú podobu by mal Jánošík bez autorovej skúsenosti s medzicasom nakrútenými filmami Štyridsať štyri a Kapitán Dabač.“ (2010) Titulnú rolu v Bielikovom dvojdielnom stvárnil neherec (lekár-chirurg) František Kuchta a účinkovala v ňom plejáda zvučných mien – Ctibor Filčík, Jozef Kroner, Andrej Bagar, Martin Ťapák, Dušan Blaškovič, Ondrej Jariabek, Lucia Poppová, Vilma Jamnická, Magda Husáková-Lokvencová, František Dibarbora, Viliam Záborský, Karol L. Zachar... Dnes žijú z hereckých protagonistov už len Vojtech Brázdovič (stvárnil Ilčíka), Juraj Sarvaš (kapitán pandúrov Bučko), Vlado Černý (malý Jánošík) a Marek Ťapák (malé dieťa, Jánošíkov braček). Ako komparz si vo filme zahrlo 17 terchovských mládencov a chlapov.

Viktor Kubal

Zakladateľská osobnosť našej animovanej tvorby Viktor Kubal chodieval do Terchovej už od svojich detských liet. Nemôže ísť teda o žiadnu náhodu, že vôbec prvý slovenský celovečerný kreslený film **Zbojník Jurko** (1976) vychádzal z dôkladných znalostí zobrazovaneho milieua. „Túto postavu“ – uviedol Kubal – „som si vôbec nemusel vymýšľať, pretože to bola moja srdcová téma. Veď už svoj prvý film som chcel nakrútiť

Jánošík 1962–1963

o Jánošíkovi... Zbojníka Jurka som robil dva a pol roka, alebo koľko. To však nie je podstatné. Vždy si nakreslím záber, očíslujem ho, napíšem si, koľko bude mať metrov, koľko obrázkov. Tak píšem, píšem a zrazu zistím, že už mám pol hodiny... Tak som nakreslil asi 45 tisíc obrázkov a ďalších 600 pre pozadie. A medzitým, týždeň čo týždeň, cesty do Terchovej, aby som si naskicoval potok, strom či skalú, aby to bolo vskutku terchovské.”

Poľský rozmer

Jánošíkovská legenda inšpirovala nielen slovenských, respektíve československých filmárov, ale i poľských tvorcov. Ako príklad uvedieme dva opusy. Umelci z krajiny našich severných susedov v réžii **Włodzimierza Haupeho** nakrútili – odkazujúc na bohatú tradíciu ľudového rezbárstva – farebný animovaný film **Jánošík** (1954). Pozoruhodnosťou kreslenej snímky je rámcovanie dejovej línie, heroizujúcej energiu a vôľu ľudových hrdinov v nerovnom boji za ideály sociálnej spravodlivosti. V kulisách čarokrásnej prírodnej scenérie poľskej strany Vysokých Tatier rozpráva bača zvedavým turistom povest o Jánošíkovi. Keď začne hovoriť, dochádza k prelínaniu reality s minulosťou. „Prítomnosť“ stvárnajú živí herci, dominantný historický príbeh je animovaný. Obdobný koncept si pre svojho filmového Jánošíka 33 rokov predtým vymysleli aj bratia Siakelovci...

Renomovaný režisér **Jerzy Passendorfer**, absolvent FAMU v Prahe, šiel v duplexnom poľskom kinohite **Jánošík** z roku 1974 ešte ďalej. Historicko-dobrodružný príbeh z prvej polovice 18. storočia posunul o niekoľko decénií neskôr (záver osemnásteho storočia) – do éry konfederácie, keď Poliaci bojovali za národnú slobodu. Jánošíka, ktorého stvárnil **Marek Perepeczko**, tak vidíme pohybovať sa medzi pápmi s cylindrami na hlave, aktéri niektorých sekvencií pripomínajú skôr románových hrdinov Julesa Vernea... „Uhorských feudálov zmenil poľský režisér na reprezentantov mladej buržoázie. Žiaľ, toto dielo pre prílišnú štylizáciu stráčovia národnej bezúhonnosti do slovenských kín nepustili, čo je pre komparatistiku jánošíkiad škoda.“ (Ivan Rumanovský, 1988)

Jánošík 2009

Nateraz posledný dlhometrážny film o slávnom zbojníckom kapitánovi nakrútila podľa literárneho scenára Evy Borušovičovej svetoznáma poľská režisérka **Agnieszka Hollandová** vedno s dcérou **Kasiou Adamik**. Opus, prirodzene, vznikol aj v úchvatných terchovských exteriéroch. Snímka nazvaná **Jánošík: Pravdivá história** (2009) je oproti predošlým dielam s touto tematikou málo idylická, skôr zdrsená. Zavše pôsobí akoby divadlo

Jánošík 2009

krutosti, prechádzajúce až do zveličených naturalistických línii. Erudovaný kritik Milan Polák hneď po premiére v naznačenej súvislosti uviedol, že „realistická, vecná, drsno pôsobivá je tiež kamera Martina Štrbu, ktorá aj Slovensko a jeho hory predstavila vonkoncom nie v zmysle Benkovho romantického patetizmu, ale skôr ako súčasť ľudskej drámy, tvrdých podmienok života, ale súčasne istoty a bezpečia. Je to film, ktorý má predpoklady, aby si získal divákov aj širšieho generáčného rozpätia.“ Citované slová, ako vieme, sa ale ohľadne diváckeho záujmu nenaplnili...

SLOBODA JE VEČNÁ!

Hlasovaním divákov prenikol Jánošík do finálovej desiatky televíznej ankety RTVS o Najväčšieho Slováka (2019). Ako zaznelo z úst jeho obhajcu Petra Cabadaja na slávnostnom zverejnení výsledkov ankety, terchovský rodák bol medzi finalistami jedinou historickou osobnosťou, po ktorej sú pomenované funkčné a divácky mimoriadne obľúbené akcie. A to nielen na Slovensku (Medzinárodný folklórny festival Jánošíkove dni v Terchovej, rok vzniku: 1963), ale i v Čechách (Medzinárodný festival slovenského folklóru Jánošíkov dukát v Rožnově pod Radhoštěm, rok vzniku: 1999)!

Sumarizujúc možno konštatovať, že folklórne, literárne, výtvarné a iné prejavy zrkadliace jánošíkovskú tradíciu evidujeme na troch kontinentoch – menovite v týchto 18 krajinách (abecedne): Argentína, Austrália, Česko, Francúzsko, Holandsko, Chorvátsko, Kanada, Litva, Maďarsko, Nemecko, Poľsko, Rumunsko, Rusko, Slovensko, Spojené štáty americké, Srbsko, Švajčiarsko a Ukrajina.

„Jánošíka nemôžete zabiť. Jánošík je sloboda a sloboda je večná!“ Slogan z plagátu filmu Jánošík (1935) azda najvýstižnejšie charakterizuje výsostné postavenie jánošíkovskej legendy nielen v dejinách domácej kinematografie, ale i v slovenskej histórii vôbec. Zopakujeme tiež, že jánošíkovská tradícia, neodmysliteľne spojená s obcou Terchová, kľúčovo prispela k prehĺbňovaniu národného povedomia a vlastenectva. Vždy, keď bolo Slovensko v existenčnom ohrození, inšpirovala a mobilizovala odpor proti neslobode, zrade, utrpeniu a poníženiu. Za všetky obdobia pripomenieme hurbanovsko-štúrovské Slovenské povstanie z merušmých rokov (1848–1849), boj proti hordám maďarských bolševikov (jar a leto 1919), SNP (1944) či inváziu polmiliónovej armády Varšavskej zmluvy do vtedajšieho Československa v auguste 1968. Napríklad počas druhej svetovej vojny vznikali od roku 1942 na východnom Slovensku i ďalších miestach organizované ozbrojené protifašistické jánošíkovské družiny; aktívna odbojová skupina s názvom Jánošík existovala dokonca i v srbskej

Vojvodine. Dejiny protikomunistického odboja zas registrujú české ilegálne skupiny Jánošík (Hradec Králové, 1949) a Jánošíci (Tišnov v Juhomoravskom kraji, 1949).

Isteže, nezmazateľnými literami sa jánošíkovská legenda zapísala hlavne do dejín našej kultúry a umenia. Skúmaná látka tvorí už vyše dvesto rokov jednu z najcharakteristickejších živých súčastí domáceho folklóru, poézie, prózy, dramatickej spisby, širokospektrálneho výtvarného kumštu, divadla, filmu, hudby, spevu, tanca, gastronómie... Jánošíkovská tradícia a jej symbol – rodák spod Pupova v Terchovej – takto prispela, a (výdatne) prispieva doposiaľ, k rozmanitému obohacovaniu národného kultúrneho dedičstva Slovenska a Slovákov žijúcich doma i v zahraničí.

Peter Cabadaj (koniec)

FOTOARCHÍV autora

Jánošík 1935

Zbojník Jurko

Významné podujatie v Bratislave

Ministerstvo kultúry Slovenskej republiky a Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru pri Slovenskom ľudovom umeleckom kolektíve zorganizovali v pondelok 19. decembra 2022 v Divadle SLUK v Bratislave (Rusovce) slávnostné vyhlásenie prvkov zapísaných v rokoch 2019–2022 do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva Slovenska a do Zoznamu najlepšieho spôsobu ochrany nehmotného kultúrneho dedičstva na Slovensku. Súčasťou významnej akcie bola tiež prezentácia prvkov zapísaných do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva UNESCO a do Zoznamu svetového kultúrneho a prírodného dedičstva UNESCO.

Všetky ocenené prvky, medzi ktorými nechýbala ani Jánošíkova tradícia, získali certifikáty. Za Terčovú prevzali certifikát starosta obce Jozef Dávidík a šéfdramaturg medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni Peter Cabada, ďalšími členmi delegácie boli Marián Zajac a František Kadaš. Hodnotný kultúrny program obohatila svojím vystúpením Ťažká muzika z Terchovej, hrajúca v zložení: Alojz Mucha, Ján Miho, Vincent Krkoška, Ladislav Hanuliak, Rudolf Patrňiak. V priestranom vestibule Divadla SLUK boli jednotlivé ocenené prvky – vrátane Jánošíkovej tradície – bližšie predstavené na veľkoformátových výstavných paneloch.

-pc-
FOTO Milan Kosec

Certifikát v rukách starostu Jozefa Dávidíka a Petra Cabada

Terčovská delegácia po prevzatí certifikátu

Turoňko, turoň a turvoň Ivana Köhlera

Mal som to ohromné šťastie prežiť v mladosti azda posledné prirodzené vzopätie spontánnej fašiangovej bujarosti so všetkými jej fantazijnými prejavmi, magickou atmosférou, metaforickosťou, opulentnosťou, ale i prozaickými dôsledkami (*vrátane raiajších ťažkých bolestí hlavy a krčvov okupujúcich celé telo – všetko v duchu okrídlenej sentimentality včera krútnava, dneska suchoň...*).

Terchová, moja rodná dedina, sa za trónenia fašiangového veselí so železnou pravidelnosťou menila na fascinujúce monumentálne javisko – hotové theatrum mundi či orbis pictus. Čím absurdnejšia, invenčnejšia alebo vtipnejšia maska, tým väčšia pozornosť a záujem publika. Maskovaným aktérom bizarného deja nerobí žiadny problém herecké kreácie, originálne intermezzá a extempore, bezbrehé improvizovanie, funkčné uplatňovanie vtipných *hlášok*, gradácia napätia i harmonické striedanie rozmanitých obrazov, žánrov, smerov, štýlov. Exaltované obecenstvo všetkých generačných vln si tak mohlo plnými dúškami a do maximálnej sýtosti vychutnávať jedinečnú kombináciu autentického folklóru, terchovskej (nebeskej) muziky, spevu a tanca, ľudového divadla, výtvarného kumštu, kostýmovej výpravy, akčného umenia, džezu, vitalizmu, dadaizmu, surrealizmu, magického realizmu, naturizmu, hedonizmu, exhibicionizmu, avanturizmu, erotizmu, sexizmu i alkoholizmu...

Fašiangové masky

Všetko spomenuté aj nespomenuté, týkajúce sa slovenských fašiangových tradícií a zvykoslovia, dlhodobou s enormným nasadením a tvorivou energiou na mnohých miestach dokumentoval, propagoval a expozične prezentoval fotograf a muž viacerých umeleckých tvárí Ivan Köhler – nekorunovaný kráľ „poetiky karnevalizácie“. Za všetky ťažko spočítateľné aktivity v tejto oblasti pripomením aspoň vymyslenie, založenie, dlhodobé organizovanie a programové zabezpečovanie Carnevalu Slovakia Žilina – medzinárodného festivalu fašiangových masiek.

Hádam na žiadnej Köhlerovej fašiangovej fotografii nechýba **turoň** (*turoň, turvoň, chriapa*). Názov tejto masky je odvodený od tura – zvieráťa symbolizujúceho silu, plodnosť aj insemináciu (u nás bol vyhubený v 17. storočí). Základ masky tvorilo zobrazenie volskej hlavy (držanej na tyči) s otvárateľnou papuľou (tzv. chriapou) a so zvoncami na rohoch. Fantázii sa však medzi a hranice nekládli, a tak turoň v jednotlivých oblastiach (regiónoch) behal a vyčíňal v rôzne modifikovaných verziách. Muž, ktorý sa schovával v maske, bol zakrytý vrecovinou alebo obrátenou kožušinou. Zriedkavo tvorila masku aj dvojica, pričom jeden držal hlavu a druhý sa rukami opieral o plecú prvého. Zakrytím bolo zobrazené i telo zvieráťa. S turoňom zvykla chodiť perepút roztopašných fašiangovníkov, ľudovo zvaných aj **turoňi** (v Terchovej *turvoní*): strelec, hájnik, poľovník, mäsiar, žobrák, kominár, stará baba s pankhartom (figurínou dieťaťa) a iné ksichty, stvory či stvorenia. Bujarú družinu vždy sprevádzali neúnavní muzikanti. *Turoň* sa v každom gazdovskom dvore poväčš po hnojisku, kde ho napokon drevenou šablou (nožom) podrezali a obradne zabili. Hnoj tak nadobudol magickú silu a význam, čo reflektujú aj viaceré ľudové piesne („*Kde sa*

turoň váľa, zemky sa dobre daria“ a iné). Do hnojiska potom gazdovia (gazdiné) zapichli prút, ktorým pošibali stádo pri prvom výhone. Apropos, *turoň* sa za žiadnych okolností nesmel prejsť po chotári, lebo by zničil budúcu úrodu. Svojrázne fašiangové obchádzky s *turoňom* registrujeme do dnešných čias hlavne na severozápadnom Slovensku.

Nezastupiteľná rola

Turoň, zoomorfná fašiangová maska s magicko-ceremoniálnou funkciou, priam vyzýva k zamysleniu sa nad úlohou a významom masky (maskovania) v ľudských dejinách. Dlhodobou bola maska prirovnávaná k poľnohospodárskym, pohrebným a zasväcovacím rituálom, až sa napokon začala spájať s karnevalom, neskôr i divadlom. Zároveň rozhodne platí, že maska je okrem iného aj premenou v autentickom zmysle tohto slova. Ide o tvár božieho obrazu (metafory), ktorý sa nám zjavuje, alebo božej sily, ktorá podľa univerzálnych mystických vier drieme v každom z nás – a bez ktorej by človek nemal žiadny dôvod existovať. V mnohých kultúrach hrala maska nezastupiteľnú rolu spasiť a oslobodiť ľudskú dušu. Nemohla sa ale používať ľubovoľne, bársako. Panovalo totiž presvedčenie, že masky alebo umelé hlavy môžu v konečnom dôsledku spôsobiť, že ten, kto ich na seba vezme neuvážene, stratí vlastnú hlavu... A nie je nič neobvyklé, že keď sa v sne vidíme v koži a hlavne s tvárou tretej osoby, máme dojem, že sme stratili vlastnú identitu...

Masky zobrazujúce rôzne bytosti (vrátane *turoňa*) symbolicky, niekedy hrôzostrašne, inokedy zas žartovne reflektujú a stvárnajú rozorvané pocity, vnútorné stavy

a nálady, ktoré človeka v rôznych životných a existenčných situáciách prenasledujú, trápia, ničia, likvidujú. Hoci ich pod tlakom (diktátom) spoločenských konvencií, bontónu, kurtoázie, „morálnych kódexov“ a rôznych princípov zvykneme potláčať, vždy sa bez nášho vedomia – a istote nie náhodou – opäť vynárajú v človečenských snoch. Aj autentické fašiangové fotografie Ivana Köhlera demonštrujú, že zamaskovaná osoba stelesnila (napríklad) *turoňa* tak presvedčivo vierohodne, až to vyznieva, že sa do nej bytosť, symbolizujúca silu, plodnosť a potenciú, prevteliť... Navyše keď *turoň* ešte aj divoko tancuje, deklamuje zaklínadlá alebo sa celým telom oddáva magickým rituálom, ktoré ho uvedú do stavu tranzu, budí dojem pohanského boha, demiurga, čerta, diabla, démona v jednom „balení“.

Jazyk symbolov je rečou snov

Interesantnou myšlienkovou líniou, ktorá sprevádza i dotvára celkovú atmosféru Köhlerových obrazových zrkadlení fašiangového šantenia a huncútstiev, je tematika dešifrovania jazyka symbolov. Jazyk (reč) symbolov má univerzálny charakter a zrodil sa z labyrintov vnútorného života ľudského tvora, ktoré spájajú človeka s vonkajším svetom a jeho reáliami. Ide o jazyk každú noc prítomný v snoch a fantáziách mužov i žien, vlastne v každom, kto v tomto hriešnom svete sníva, dýcha, dúfa, miluje, trpí – ergo žije. Súčasne je to vnímavý jazyk, ktorý neustále integruje a zjednocuje myšlienky, nápady, nové koncepty a nové formy života. Doplním ešte, že je dosť flexibilný na to, aby sa zoširoka rozťahal do minulosti i budúcnosti, a dosť tvárny na to, aby na seba prevzal všetky podoby viditeľného i neviditeľného, reálneho a imaginárneho (fantazijného) života. Plne si to uvedomuje aj Ivan Köhler, ktorý zároveň dobre vie, že jazyk symbolov je rečou snov. Naši predkovia ho dokázali rozlúštiť dávno predtým, než bolo „objavené“ bezvedomie, povedomie, nevedomie či podvedomie – číre a čisté produkty reálneho sveta. Ako dosvedčujú autory cenné snímky *turoňov* aj iných fašiangových masiek, jazyk symbolov je živou metaforickou rečou vytvorenou na základe dôkladného pozorovania zákonitosti sveta prírody, respektíve kolobehu ročných období.

Prienik do Európy

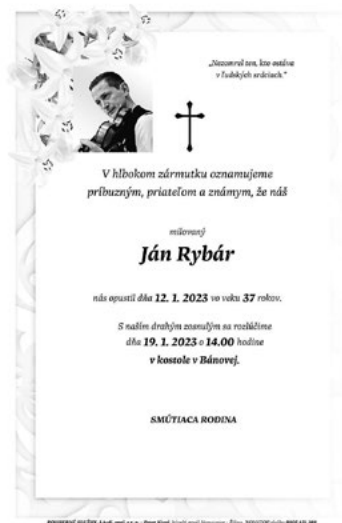
Summa summarum: Fašiangové fotografie Ivana Köhlera charakterizuje vzrušujúco bohatá imaginácia, schopnosť majstrovsky tlmočiť a zobrazit typickú osobnostnú fantastickosť a zachovať si v obrazovom vyjadrení nekonvenčný ucelený systém vzťahov aktérov veselia, samopašnosti a udalosti s tým spojených. Zdôrazní tiež, že k svojej umeleckej tvorbe pristupuje Ivan Köhler bez formálnych a ideových predsudkov a stereotypov, hnaný akousi vnútornou posadnutosťou, ktorá akoby zdanlivo neuznávala žiadne obsahové a žánrové vymedzenie či limity. Sám určuje jednotlivým opusom vlastné hranice a naplnia ich svojším humorom, vkusom a senzibilitou. Veľa ráz ho nepochopili a často zatracovali, no magickosť, čaro a esprit Köhlerovho zobrazovania panoptického sveta fašiangov, vizuálna aj myšlienková príťažlivosť autorových fotografií už dávno prekonal hranice rajeckých, terchovských, kysuckých, oravských, turčianskych, liptovských (a iných slovenských) dolín a chotárov. Navonok lokálnu, okrajovú, periférnu tému excelentne a s noblesou „posunul“ vďaka medzinárodným prezentáciám do súradníc európskeho kultúrneho dedičstva. Klobúk dolu, maestro!

Peter Cabadaj

FOTOARCHÍV MKS Terchová

Poznámka: Text vyšiel v katalógu výstavy žilinského fotografa Ivana Köhlera, ktorá bola programovou súčasťou Medzinárodného filmového festivalu Etnofilm Čadca 2022 (november). Na vernisáži výstavy okrem Petra Cabadaja vystúpila aj kapela Zbojband.

Za muzikantom Jánom Rybárom (21. 1. 1985 – 12. 1. 2023)

Pravdupovediac, vôbec netuším, či smrť môže byť veľká alebo malá, ani to, či sa jej veľkosť dá nejako exaktne zmerať alebo odvážiť. Či sa rozmer smrti posudzuje podľa veku zosnulého alebo na základe fyzickej a duševnej krásy človeka, podľa jeho materiálneho bohatstva, vplyvu na spoločnosť a sociálneho postavenia, nebudaj na základe morálky či karmy, akéhosi pomeru dobrých a zlých skutkov, ktoré vykonal v priebehu svojho života. Zrejme sa neposudzuje ani smútkom a objemom citu, ktorý človek vlastným skonom spôsobil pozostalým.

Nesmierne mi je ľúto, že o Jankovi Rybárovi píšem už len v minulom čase, keďže nás v dôsledku tragickej auto-nehody a bez rozlúčky opustil vo veku 37 rokov. Každý, kto ho poznal, vie, že do večnosti odišiel dobrý človek, milujúci otec rodiny, skvelý predník terchovskej muziky – hrdý nositeľ priezviska chýrneho muzikantského rodu, na ktorý za žiadnych okolností nedal nikdy a nikde dopustiť.

Obec Terchová si vysoko váži a oceňuje vklad zosnulého Jána Rybára do kvalitnej propagácie ľudovej hudby, kultúry a umenia Jánošíkovho kraja nielen doma na Slovensku, ale i v zahraničí, kam chodieval najmä s folklórnym súborom Rozsutec. Janko Rybár so svojou terchovskou muzikou býval pravidelným účastníkom medzinárodného folklórneho festivalu Jánošíkove dni, vždy sa tešil na stretnutia s inými terchovskými muzikantmi, pozorne sledoval kultúrne a spoločenské dianie v rodisku svojich predkov. Za všetko, čo pre Terchovú urobil, mu patrí naše veľké úprimné poďakovanie a obdiv. Vedenie obce, folkloristi a kultúrna komunita z kraja Jánošíka sa s ním lúčia ako s človekom a predníkom terchovskej muziky z kategórie nezabudnuteľných.

Každý muzikant, keď sa poberie do sveta, zvykne si pribaliť do svojho cestovného batôžka aj niekoľko sĺz

a smútkov. Terchovský muzikant obzvlášť. Túlanie, to zďaleka nie je len túžba po márnomyseľnosti, dobrodružstve, huncúctve. Obsahuje v sebe i múdrosť pútnickej palice a silný náboj tvorivého hľadania, sebaskúmania, uvedomenia si vlastných možností, identity a zmysluplnosti osobnostného poslania. A zároveň obsahuje konfrontáciu s odlúčením. Rodina, blízki, kamaráti ostali doma a čakajú...

Každý muzikant má svoju melódiu a pieseň, každé husle majú svoju radosť i bolesť. A ľudia počúvajú. Temperament, clivota, ťahavé trávničky, bujarý čardáš, dumné halgatá... Aj husličky sa potrebujú vyzalovať vo všetkých hudobných rečiach a jazykoch. Žalujú, ale nestažujú sa. Kvília, ale slzy neronia. Rozkazujú, ale bez slov. Prosia, ale my sme ľahostajní. Obdarúvajú, ale my neberieme. Mlčia, ale my chceme krik...

Tých niekoľko sĺz a smútkov si každý muzikant vedno s batôžkom odnesie do hrobu. Husle ostávajú nažive, aby mohli vydať svedectvo, že radosť a žiaľ sú od jednej matere. Veď preto sú rodnými sestrami. Predník terchovskej muziky Janko Rybár chodil po svete, aby mu majstrovsky tlmočil úprimnú reč srdca a príťažlivý zvuk duše svojich milovaných huslíčiek. Teraz sa už presunul do nadoblačných výšin, kde posilnil a rozšíril famóznú zostavu tamojšej nebeskej terchovskej muziky.

Čeť pamiatke Jana Rybára!

Peter Cabadaj
FOTO Milan Kosec

Drahá smútiaca rodina, vážené smútočné zhromaždenie!

Dovoľte mi, aby som sa v mene folklórnej obce rozlúčil s naším kamarátom, kolegom a muzikantom Jankom Rybárom.

Jano náš, budeš nám chýbať. Správa o tragickej autonehode nás hlboko zasiahla. Naše srdcia sú naplnené hlbokým žiaľom a smútkom. Chceme sa Ti poďakovať za všetko, čím si nás obohatil.

Za Tvoj úsmev na tvári, radosť, ktorá vyžarovala z Tvojej duše, a veselosť, ktorú si rozdával so svojimi husličkami širokému okoliu nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí.

Mali sme Ťa radi, preto sme tu. Prišli muzikanti, speváci, tanečníci, nadšenci a obdivovatelia ľudovej kultúry nielen z Terchovej a Žiliny, ale i zo širokého okolia, aby sme Ťa spoločne odprevadili na poslednej ceste. Jano náš, odpočívaj v pokoji! Nech Ti je zem slovenská ľahká. Zbohom.

Rudolf Patrňciak

Poznámka: Text prednesený jeho autorom odznel na poslednej rozlúčke s Jánom Rybárom, ktorá sa konala 19. januára 2023 o 14. h v Kostole Božského Srdca Ježišovho v Žiline – Bánovej.

Zomrel profesor Matúš Kučera

Vo štvrtok 15. decembra 2022 zomrel v Bratislave vo veku 90 rokov univerzitný profesor Matúš Kučera – významný historik, spisovateľ, pedagóg, diplomat, exminister školstva a vedy SR a bývalý generálny riaditeľ Slovenského národného múzea (nar. 29. 10. 1932 v Mojtíne, okres Púchov). Bezpochyby plným právom ho radíme medzi zakladateľské osobnosti našej vedeckej medievalistiky. Ako historik kľúčovo prispel k popularizácii slovenských stredovekých dejín, čo dokumentuje séria úspešných knižných titulov (Veľkomoravská ríša v obrazoch, 1966; Slovensko po páde Veľkej Moravy, 1974; Pater patriae, 1981; Veľká Morava – spoločnosť, kultúra, tradícia, 1985; Slovensko v dobách stredovekých, 1985; Postavy veľkomoravskej histórie, 1986 a iné).

Profesor Matúš Kučera mal blízky vzťah k našej obci a jánošíkovskej tradícii. Aj preto ako uznávaná kapacita veľmi rád prijal v lete 1990 pozvanie na historický prvý ročník Cyrilometodských dní v Terchovej a vystúpil na pamätnej medzinárodnej vedeckej konferencii.

Čeť jeho pamiatke!

-red-

Vlado Švec

**divadelný ochotník,
režisér, podnikateľ
(16. 9. 1971 Žilina)**

Od konca roka 2005 zverejňujeme na stránkach obecných novín stručné medailóny výrazných postáv Terchovej. Pri ich publikovaní uplatňujeme princíp časového hľadiska – od 17. storočia dodnes. Deväťdesiatou treťou osobnosťou v rámci nášho dlhodobého seriálu je Vladimír (Vlado) Švec. Autorovi textu pomohol pri zabezpečovaní biografických údajov Marián Zajac.

Založil Terchovské národné divadlo (spolu s dcérou Bibiánou Janšovou-Švecovou), vedie divadelný súbor Detská dramatická družina, je zakladateľom a organizátorom živej Krížovej cesty, ktorá sa každoročne hrá na Veľký piatok v uliciach Terchovej, zakladateľom a riaditeľom Terchovského polmaratónu a poslancom obecného zastupiteľstva.

Vlado Švec mal od malička silný vzťah k filmu a divadlu. Vyrastal v Terchovej, kde absolvoval základnú školu (1978 – 1986), potom študoval na Strednom odbornom učilišti spoločného stravovania, odbor čašníka (1986 – 1990). Pracoval ako vrchný čašník v Reštauráciách Žilina, s. p., a v ďalších reštauračných zariadeniach a podnikoch. Základnú vojenskú službu absolvoval v českom meste Rakovník (1990 – 1992), v roku 1998 bol prijatý do služobného pomeru Ministerstva spravodlivosti – Zboru vojenskej a justičnej stráže Slovenskej republiky. Od roku 2008 je súkromným podnikateľom v reštauračných a ubytovacích službách. Vychoval štyri deti – dcéry Bibiánu, Tamaru, Sáru a syna Dávida.

Divadlo sa v Terchovej hrávalo od prvej polovice dvadsiatych rokov minulého storočia. Ochotníci realizovali svoje predstavenia najčastejšie v budove školy. Nakoľko tam nebol zavedený elektrický prúd, javisko, hľadisko, chodba i schody sa osvetľovali petrolejovými lampami... Režisérmi jednotlivých naštudovaných titulov boli kapláni Vojtech Jánsky, Marcel Žovič, Ladislav Laco, študenti Boris Ivanov, Koloman Geraldini, učiteľia František Kunst, Anton Meško a Amália Vallová. Keď sa slávnostne otváral Kultúrny dom Andreja Hlinku, terchovskí divadelníci zahrali pri tejto príležitosti drámu *Svätopluk* v réžii Františka Kunsta. Hlavnú rolu stvárnil český učiteľ Alois Šacl a v predstavení (okrem ďalších pedagógov) účinkovali aj miestni občania. Spomenutá hra bola naštudovaná v slovenčine a zvíťazila na divadelnej súťaži v Žiline. Vďaka tomu sa dostala na celoslovenskú prehliadku ochotníckych súborov vo vtedajšom Turčianskom Svätom Martine (dnešná Scénická žatva, ktorá je najstarším festivalom neprofesionálneho divadla v Európe)! Terchovskí divadelníci zinscenovali v rokoch 1922 – 1939 takmer päťdesiat titulov. Počas trvania prvej Slovenskej republiky (1939 – 1945) sa predstavenia zvykli hrať hlavne cez prázdninové mesiace. Najväčšiu zásluhu na ich uvádzaní mali agilitní študenti. Viaceré komédie slávil divácky úspech aj v susedných dedinách Belá a Zázrivá (Čaj u pána senátora, Oklamani klamári, Všetko naopak, Kónské priezvisko, Tobiáš Klepeto). Štedrým mecénom terchovského divadelného života

bolo Potravné družstvo, ktoré taktiež sídlilo v priestoroch kultúrneho domu. Vďaka jeho financiám sa mohlo kúpiť kompletne javisko s osvetlením a všetkými nevyhnutnými kulisami. Elektrický prúd zabezpečoval domáci terchovský zdroj – vyrábala ho vodná turbína pri mlyne Jozefa Staňa. Celkový výkon stačil na osvetlenie kostola, kultúrneho domu a niekoľkých verejných lúčov...

Na bohaté tradície medzivojnového a vojnového ochotníckeho divadelníctva nadviazalo Terchovské národné divadlo (TND), ktoré Vlado Švec založil 20. augusta 2014. Prvou naštudovanou hrou TND v kultúrnom dome bol Tajovského Ženský zákon (premiéra sa konala 13. 12. 2014). Neskôr pribudli predstavenia *5 chalanov* (február 2015), *Kubo* (Vianoce 2015), *Mrázik* (december 2016), *Ako uvariť manžela* (marec 2017), *Ako sa Lomidrevo stalo kráľom* (leto 2017), *Perinbaba* (december 2017 – počas vianočných sviatkov bola hra reprízovaná päťkrát), *Sváko Ragan* (december 2019), *Statky-zmätky* (február 2020) a *Pacho* inscenovaný podľa slávnej literárnej predlohy Petra Jaroša (jún 2021). Všetky uvedené tituly do repertoáru TND vybral, upravil a režíroval Vlado Švec, hybná sila divadelného života v Terchovej.

S komornou psychologickou drámou *Mačacie schody* (premiéra bola v marci 2016) sa TND zúčastnilo na okresnej prehliadke ochotníckych divadiel v Žiline. Terchovci zvíťazili a postúpili do krajskej súťaže v Martine, kde skončili na peknom treťom mieste.

Detská dramatická družina pri TND, založená v decembri 2015, naštuovala a uviedla hry *Dlhý, Široký a Bystrozraký*, *Lomidrevo*, *Mrázik* (pre veľký úspech bol reprízovaný štyrikrát), *Z rozprávky do rozprávky* a *Malý princ*.

Spolu s miestnymi veriacimi inscenuje TND od roku 2015 v terchovských uliciach pôsobivú Krížovú cestu. Divadelnými predstaveniami obohacuje tiež program Cyrilometodských a Jánošíkových dní.

Keď mal Vlado Švec päťdesiatiny (2021), obecné noviny Terchová uverejnili reakcie troch jeho divadelných priateľov a kolegov.

Jaroslav Ondruš: „Obdivujem na Vladovi hlavne jeho odhodlanosť pre vec. Je prísny, ale vie ukázať, ako si predstavuje postavu, ktorú práve stvárať. Taktiež vie aj pochváliť a povzbudiť, vie podporiť dobrú myšlienku a pomôže s jej realizáciou. TND si bez neho neviem predstaviť.“

Monika Lodňanová: „Vlado je osobnosť, ktorá v terchovskom kultúrnom živote ožila vďaka svojej náture. Najväčším jeho bohatstvom je fantázia. Vízia je to, čo má Vlado vždy poruke, ambicióznosť zasa pri nohe a lásku na správnom mieste – v srdci. Niekedy kričí, niekedy sa mračí, jednu cigaretu prefajčí vždy druhou a už si zapaluje tretiu, je obávaným kritikom, ale je režisér a má na to právo. Najmä je to však človek s veľkým srdcom, ktorý má nás všetkých veľmi rád.“

Monika Lacúchová: „Vlada som spoznala v období,

keď moja dcéra Dominika navštevovala Detskú dramatickú družinu. Odvtedy sa mi divadlo dostalo pod kožu. Páči sa mi jeho prístup k deťom. Je milý, vždy usmievaný, deti ho majú veľmi radi. Vždy si hovorila vetu: „My nehráme, my sa iba hráme.“ A to ma dostalo, odvtedy som i ja členkou divadla. Mám ho rada nielen ako režiséra, ale i ako priateľa a tiež kolegu poslanca. Má dobré nápady, nebojí sa povedať pravdu do očí – a to si na Vladovi vážim. Proste je to človek s veľkým Č.“

Redakcia i čitatelia Terchovských novín želajú Vladovi Švecovi skoré uzdravenie a už teraz sa všetci tešíme na divadelné predstavenie, ktoré pre nás – vďačných divákov – pripraví.

Literatúra: Cabadaj, Peter. Terchová. Martin: Matica slovenská, 2018, s. 120–121; Jubilant Vlado Švec. In Terchová, 2021, roč. 32, č. 5–6, s. 43.

Peter Cabadaj

FOTO František Mucha

Gróf Erdödy v podaní Vlada Šveca

Jozef Satin: Terchová (olej, 1941: v súkromnej zbierke)

O zabudnutom maliarovi Jozef Satinovi

Boli časy, keď vystavoval v Bratislave, Banskej Bystrici, Nitre, Trenčianskych Tepliciach, ale tiež v Prahe, Ríme, New Yorku, Clevelande, Chicagu, Passaicu, Newarku, Milwaukee, Betleheme a inde vo svete. Dnešným generáciám Slovákov už ale jeho meno, žiaľ, nehovorí vôbec nič. Nedávne 110. výročie narodenia svetobežníka Jozefa (Jožka) Satina, ktorý má spojitosť aj s Terchovou, je istotne vhodnou príležitosťou na zverejnenie kratučkého medailónu.

Svetlo sveta prvý raz uzrel 9. januára 1913 v Nitre – v časti Staré mesto na vtedajšej i dnešnej Priehradnej ulici. Pochádzal z mnohočlennej rodiny otca Jozefa Satina (bol murárom) a matky Jany, rodenej Černákovéj, do ktorej prišiel ako trinásťte dieťa. Veľký záujem o kreslenie a maľovanie prejavoval už v mladom veku a svoj talent cielavedome rozvíjal počas stredoškolských rokov. Neskôr študoval na medzinárodne uznávanej Akadémii výtvarných umení v Prahe, v rokoch 1941 – 1943 bol štipendistom na chýrnej výtvarnej akadémii v Ríme. Čoskoro po získaní titulu akademický maliar (Praha, 1946) odišiel do USA a domov sa už nikdy viac nevrátil...

Mimoriadne aktívny, dobrosrdečný a charizmatik výtvarník navštívil počas svojho účinkovania na Slovensku azda všetky jeho oblasti – i tie najzapadnutejšie lokality. Intenzívne maľoval kroje, portréty, figurálne kompozície zo života jednoduchého ľudu, zvykoslovie, prírodné scenérie, historické objekty, krajiny štylizované v sentimentálnom romantickom duchu. **Medzi najkvalitnejšie Satinove diela uvedenej proveniencie radia kunsthistorici aj oleje na plátne Terchová, Domčeky v Terchovej, Splavy vo Vrátnej doline...** Žiaľbohu, tvorcové pobyty

v Jánošíkovom kraji nemáme hodnoverne zdokumentované.

Za novými námetmi a inšpiráciami cestoval Jozef Satin do Čiech, Rakúska, Talianska, Juhoslávie, Grécka, Albánska či Maroka. Všade maľoval historické miesta, portréty, krajiny, prírodný svet... Traduje sa, že do USA odišiel v roku 1946 aj s viacerými maľbami milovaného rodného mesta spod Zobora. Vedno s manželkou Mariannou, Slovenkou žijúcou v Amerike, zakotvili v Clevelande (štát Ohio), kde existovala veľmi silná krajanská komunita.

Hlavnými líniami rozsiahlej Satinovej tvorby v zahraničí boli náboženské motívy, portréty a zátišia, osobitnú kategóriu predstavovala maliarska výzdoba krajanských chrámov v USA a Kanade. Katalóg umelcovej výstavy, ktorú mu zorganizovali priatelia v Clevelande (1951), uvádza „okolo 90 diel. Dominovali slovenské motívy (Tatry, Nitriansky hrad, Oravský zámok), ale zaštylované boli aj nové obrazy – rieka Colorado, Miami Beach a iné diela z prostredia nového domova.“

Osudným sa pre Jozefa Satina stalo maľovanie v slovenskom Kostole svätých Cyrila a Metoda v kanadskom meste Hamilton (provincia Ontário). „Keď dokončil siluetu Nitrianskej katedrály s Pribinovým kostolníkom, začal pracovať na figurálnej kompozícii *Vítajúcej svätých bratov*. V deň, keď sa tešil po celotýždňovej práci na návrat za rodinou do Clevelandu, bolo to 29. marca 1956, nešťastnou náhodou spadol z lešenia – z výšky 25 stôp – a utrpel smrteľné zranenie.“ Mal iba 43 rokov...

Stovky rozmanitých umelcových **výtvarných opusov**, ktoré vznikli na Slovensku, v Európe, Amerike i Afrike, je roztrúsených poväčšine v súkromných zbierkach. Doposiaľ jedinou knihou o tomto zabudnutom autorovi je útle 32-stranové dielko exilového publicistu a prekladateľa Jána Rekema, vydané v roku 1964 Prvou katolíckou slovenskou jednotou so sídlom v Clevelande (Jozef Satin – maliar slovenských krajov a krajínok: Slovensko 1913–1956 Kanada).

Peter Cabadaj

Zlatý olympionik z Dunajskej Lužnej

Po prečítaní si názvu tohto príspevku človek zaloví vo svojej blízkej pamäti a skonštatuje, že však neprebíha žiadna olympiáda – či už v letných, alebo zimných športoch. To je síce pravda, no „svoju“ olympiádu v dvojročných cykloch usporadúva aj medzinárodná organizácia chovateľov poštových holubov FCI (Federation Colombophile Internationale), ktorej je Slovensko pevnou súčasťou a na ktorej sa zúčastňujú najlepšie poštové holuby.

Práve takáto prehliadka a súperenie na ostatnej olympiáde sa uskutočnilo 12 – 14. augusta 2022 v Oradei (Rumunsko). Nechýbali ani najlepšie poštové holuby zo Slovenska, vrátane našich holubov z Dunajskej Lužnej. No a v kategórii Štandard – starý holub sme sa dočkali úplného víťazstva. Holub Jozefa Cingela nenašiel žiadneho premožiteľa a v konkurencii 75 holubov z 15 štátov získal zlatú olympijskú medailu! Nechajme už ale rozprávať samotného majiteľa tohto úspešného a nádherného poštového holuba.

„Ak by som mal písať o svojich začiatkoch chovu poštových holubov, tak asi termín ‚začiatok‘ nie je celkom výstižný. Ja som totiž s chovom ako takým ani celkom nezačínal, ja som sa do chovu poštových holubov priamo narodil... Možno viacerým občanom Dunajskej Lužnej, zvlášť tým podstatne starším, je známe, že chovateľom poštových holubov bol aj môj otec – tiež Jozef Cingel. Jednou z dôležitých vlastností človeka nielen v živote ako takom, ale i v chove poštových holubov, je trpezlivosť, čo aj mne otec viackrát pripomínal. Neponáhľať sa hneď iba za víťazstvami, dopriať úspech aj druhému. Vyčkať svoj čas a ono to raz príde. Účast našich holubov na predchádzajúcich olympiádach v Tokiu (1981), Las Palmas (1993), Bazileji (1997), Blackpoole (1999) a Lievine (2003) neprinesla výraznejší úspech. Známe slovenské príslovie však hovorí, že trpezlivosť ruže prináša. No a tie pomyselné „ruže“ nám priniesla vlnajšia olympiáda poštových holubov v Oradei. Na námestí tohto krásneho historického rumunského mesta, za prítomnosti mnohých divákov, ma po vystúpení na najvyšší stupeň dekoroval prezident FCI zlatou olympijskou medailou a upomienkovým pohárom za víťazstvo. A keď do tejto slávnostnej ceremónie zazneli nad celým námestím tóny Slovenskej štátnej hymny, bol som plný emócií, dojatia aj sĺz na krajíčku. Ale stálo to za to. A tak poviem možno už len krátko, ale pre mňa plne a výstižne: Pán Boh zaplať.

Čitateľov môže celkom prirodzene napadnúť myšlienka, čo to všetko obsahuje už len dostať sa na olympiádu. Čo je potrebné urobiť a splniť okrem toho, že ‚len‘ chovám poštové holuby. Keďže olympiády bývajú každé dva roky, musí si holub v dvoch rokoch, ktoré predchádzajú roku, keď

Olympijskí víťazi. Zľava Jozef Cingel, Tibor Kvál
FOTO Daniel Krajčík

je olympiáda, splniť tzv. olympijský limit. Do jeho plnenia sa mu však započítavajú iba tie súťaže, kde sa umiestnil medzi prvými 20% doletených poštových holubov z celkového počtu holubov nasadených na príslušné preteky. Olympijský limit je stanovený pri holuboch na 2 500 km, pri holubičiach na 2 000 km. Po splnení olympijského limitu sa začínajú v zimných mesiacoch výstavy poštových holubov, kde kategóriu Štandard posudzujú delegovaní posudzovatelia. Títo holubom pridelia podľa vopred stanovenej tabuľky kvalitatívne body, na základe ktorých sa zostaví konečné poradie. Pri oceňovaní holubov posudzovatelia hodnotia ich vonkajšie vzhľadové parametre a následne, po uchopení každého holuba do ruky, prichádza na rad aj posúdenie morfológických vlastností a kvalít poštového holuba. Ak by som mal túto kategóriu nazvať výstižným ľudským názvom, išlo by zrejme, tak odľahčene, o „miss“ holub či holubica...

Keďysi dávno som niekde čítal, že prežívaná radosť, ktorú si človek nenechá len pre seba a vie sa s ňou podeliť aj s ostatnými, nestráca na svojej veľkosti – skôr naopak. Tým, že ju s ním zdieľajú aj ostatní, mohutnie v ľuďoch spoločne a stáva sa skutočne veľkou. A tak, keď na svojich prechádzkach po obci alebo v jej okolí spozorujete na belasej oblohe krídla poštových holubov a začujete lahodný šum ich krídel, spomeňte si, že možno práve teraz aj vám zamával na pozdrav náš zlatý olympionik z Dunajskej Lužnej.“ (Jozef Cingel)

Mária Cingelová
Dunajská Lužná

S otcom Jozefom Cingelom starším
FOTO Daniel Dudzík

K 30. výročiu samostatnosti Slovenskej republiky

Stojan Lekoski. FOTO Milan Kosec

V rámci mojej viacročnej spolupráce s medzinárodným festivalom Stružské večery poézie (1984 – 1995) som mal tú česť privítať v Macedónsku veľa významných básnikov, účastníkov festivalu zo Slovenskej republiky. Stretnutia, i keď trvali 3-4 dni, boli pre mňa návratom k spomienkam na Bratislavu, spisovateľov i obyčajných ľudí, ktorých som stretával a s ktorými som spolupracoval ako prekladateľ aj vydavateľ.

Slovensko-macedónske vzťahy

Prvé a nezabudnuteľné stretnutia so spisovateľmi ako Jaroslav Rezník, Peter Jaroš, Vincent Šikula, Lubomír Feldek, Rudolf Sloboda, Lýdia Vadkerti-Gavorníková, Dionýz Ďurišin (a iní) sa začali v roku 1979 počas mojej účasti na medzinárodnom seminári Studia Academica Slovaca. Odvtedy až dodnes sa láska a záujem o slovenskú literatúru a kultúru zväčšovali, čo malo za následok veľké množstvo prekladov slovenskej literatúry do macedónskeho

jazyka, za ktoré mi bola v roku 1991 udelená Cena Pavla Országha Hviezdoslava. Môžem s hrdosťou povedať, že som prvý Macedóнець, ktorému vtedajší Spolok slovenských spisovateľov vedno s Asociáciou spisovateľov Slovenska udelili túto cenu, a to presne dva mesiace po osamostatnení Macedónskej republiky! Tento fakt znamenal pre mňa veľkú česť, no zároveň aj povinnosť pokračovať a venovať sa rozvoju literárnych a kultúrnych väzieb medzi dvoma teraz už samostatnými krajinami.

Za svoj osobný prínos k rozvoju kultúrnych vzťahov medzi dvomi literatúrami a kultúrami – macedónskou a slovenskou – považujem Zmluvu o literárnej spolupráci vo vydavateľskej oblasti, ktorá bola podpísaná Slovenskou autorskou agentúrou a vydavateľstvom Naša kniha zo Skopje. Autorom zmluvy aj sprostredkovateľom som bol ja. Vďaka nej vyšli antológie súčasnej slovenskej poézie v Macedónsku a antológia súčasnej macedónskej poézie na Slovensku. Okrem tejto zmluvy má osobitný význam aj Zmluva o spolupráci medzi Spolkom slovenských spisovateľov a Spolkom macedónskych spisovateľov. Podpísaná bola 23. mája 1993, teda iba päť mesiacov po osamostatnení sa Slovenska.

Som tiež autorom zmluvy a organizátorom stretnutia dvoch spisovateľských organizácií v Bratislave, na ktorom som sa, žiaľ, pre pracovné povinnosti nemohol osobne zúčastniť. Samozrejme, spomenúť musím

Dňa 21. augusta 1993, počas konania Stružských večerov poézie, bola v meste Struga prvý raz na území Macedónska vztyčená zastáva Slovenskej republiky. Udalosť zachytáva fotografia básnika Jána Majerníka, na ktorej vidieť Jána Jankoviča a Stojana Lekoskeho

aj Medzinárodnú konferenciu komparatívnej literatúry v Ochride v roku 1987, kde bol hlavným referentom Dionýz Ďurišin, ktorého dielo Teória literárnej komparatistiky vyšlo na počesť tejto konferencie.

Všetko, čo som doteraz spomenul, nie je iba moja samochvála, ale najmä rešpekt a úcta k vyšším literárnym a kultúrnym hodnotám dvoch kultúr – slovenskej a macedónskej.

Slovenská vlajka – maľovaná

V úvode boli spomenuté Stružské večery poézie, významný medzinárodný festival, na ktorom sa každoročne zúčastňujú aj básnici zo Slovenska, s ktorými som spolupracoval veľa rokov. Udalosť, ktorá sa stala v roku 1993, ostane zapísaná v mojich spomienkach, ako i v análoch diplomacie a vzájomného uznania dvoch „nových“ štátov. Vtedy ako účastníci festivalu pricestovali básnik a šéfredaktor Literárneho týždenníka Ján Majerník a literárny prekladateľ a teoretik Ján Jankovič. S nimi však „pricestoval“ aj problém. Medzi vystavenými vlajkami na počesť hostí, účastníkov festivalu, chýbala slovenská zástava. Nasledoval protest oboch účastníkov. Dôležité je podotknúť, že tento problém nebol spôsobený nedbanlivosťou alebo zábudlivosťou organizátorov. Jednoducho, novovzniknuté štáty v tom čase ešte neboli uznané oficiálnou diplomatickou cestou, čo spôsobilo, že protokol nevztýčil slovenskú vlajku...

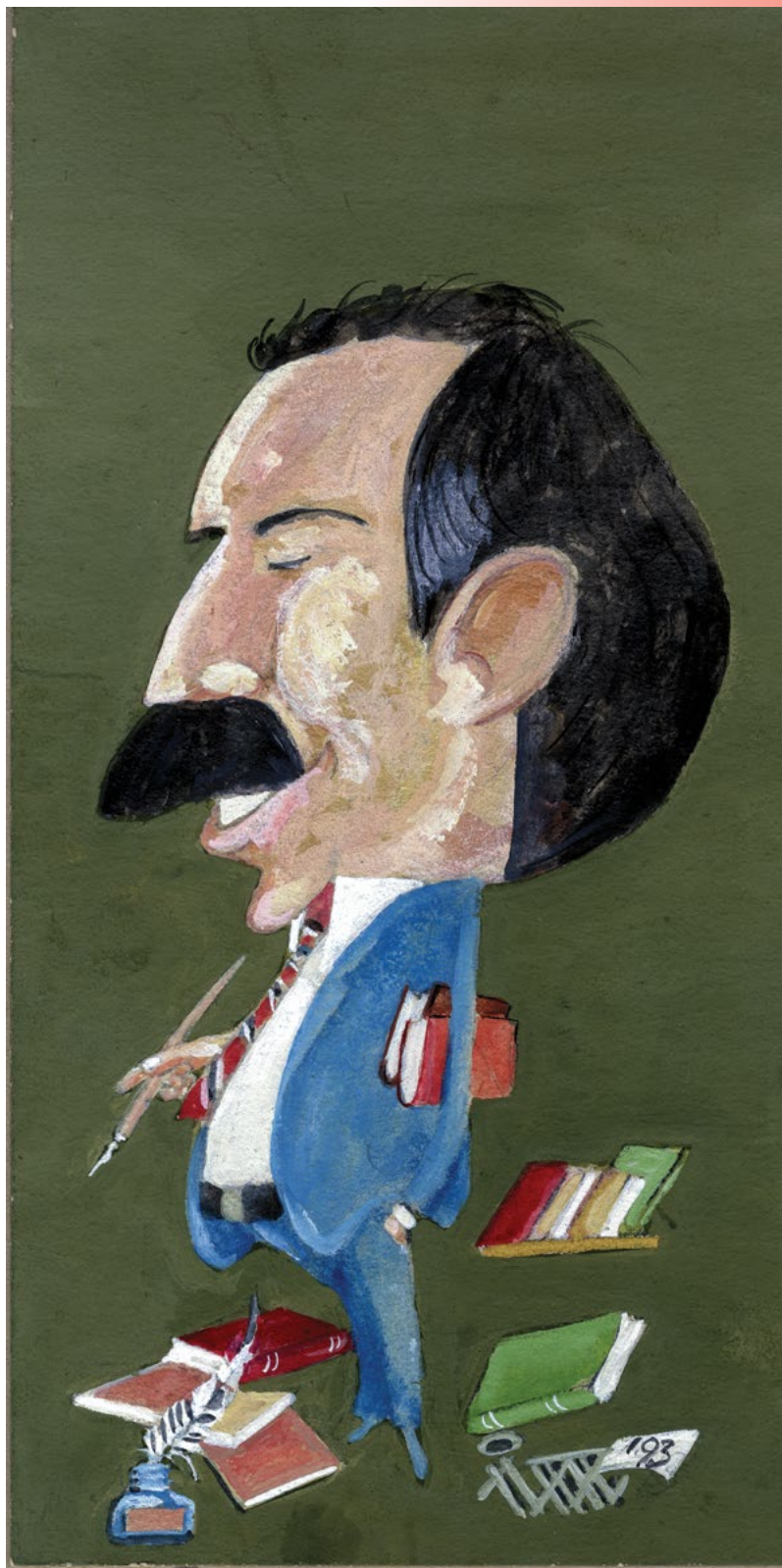
Avšak slovenskí hostia prišli a renomovaný medzinárodný festival poézie si nemohol dovoliť, aby také „maličkosti“ zatienili jeho význam. Ide o festival poézie a poézia nepozná hranice. Preto som ako člen organizačného výboru poprosil básnika Jána Majerníka, aby nakreslil vlajku Slovenska. Možno to znie neuveriteľne, ale on zástavu nakreslil na servítku, opísal jej vzhľad a ja som dal skicu výtvarníkovi. Nasledujúci deň, 21. augusta 1993, bola slovenská vlajka vztýčená medzi zástavami účastníkov festivalu – vedľa vlajky Spojených štátov amerických. Básnik Ján Majerník zvečnil túto udalosť svojím fotoaparátom. Po návrate domov všetko opísal v Pohľadnici nazvanej Mier na Balkáne, ktorú uverejnil Literárny týždenník v čísle z 1. októbra 1993 na strane 13.

Spomenutá udalosť potvrdzuje, že kultúry a literatúry nepoznajú hranice, ale iba hodnoty. Naplna nás hrdosťou, že ja i obaja Jánovia z Bratislavy sme mohli ukázať, aké sú si naše národy a kultúry blízke a previazané. Možno práve vztýčenie vlajky Slovenskej republiky – prvýkrát na území Macedónska 21. augusta 1993 na veľkom medzinárodnom festivale Stružské večery poézie – prispelo k neskoršiemu oficiálnemu uznaniu dvoch štátov s názvami Slovenská republika a Macedónska republika (dnes Republika Severné Macedónsko)...

Nech sú tieto moje spomienky malým svedectvom o blízkosti dvoch národov a kultúr i v aktuálnom jubilejnom roku, keď si pripomíname 30. výročie vzniku samostatnej Slovenskej republiky a 1 160 rokov od príchodu svätých Cyrila a Metoda na Veľkú Moravu.

Stojan Lekoski

Poznámka: Autorom príspevku je macedónsky bibliograf, prekladateľ, publicista a vydavateľ, ktorý žije dlhodobo na Slovensku. Vyše desať rokov kooperuje s obcou Terchová – najmä v súvislosti s programom Cyrilometodských dní.

Stojan Lekoski na karikatúre Branka Jermilova

„... po tvojej pravici stojí kráľovná ozdobená zlatom z Ofíru“ (Žalm 45)

„Potom sa na nebi ukázalo veľké znamenie: Žena odetá slnkom, pod jej nohami mesiac a na jej hlave veniec z dvanástich hviezd.“ (Zjavenie 12, 1)

Citované fascinujúce biblické opisy Panny Márie jej oprávnené prisudzujú vznešený kráľovský titul. Takto bola ona uctievaná od nepamäti v zbožnosti našich predkov. Od malička, čo si pamätám, mám pred očami porcelánovú sošku Panny Márie Kráľovnej z izby rodnej drevenice mojej matky u Nogov. Tam je koreň mojej úcty k Božej kráľovskej Matke.

Počas môjho kňazského pôsobenia v Rudnianskom dekanáte chodieval som služobne do farnosti Kostolná Ves, kde sa mi neraz naskytl pohľad na ošarpanú sochu Panny Márie Kráľovnej, odloženú v kúte na priedomí fary. Sochu ako nepotrebnú tam uložili dedičia istej zbožnej babičky. Po viacerých pokusoch, z ktorých vždy zišlo, nabral som konečne odvahu vypýtať si sochu od domáceho pána farára. S radosťou mi ju daroval, lebo sám nevedel, čo si s ňou počať. Mama sochu očistila, vyprala šaty, taktiež dala do poriadku „zabrudeného“ Ježiška, ktorého Božia Matka držala v náručí.

Postavil som sochu na čestné miesto. Avšak vždy, keď som okolo nej prechádzal, čosi sa mi nezдалo. Cítil som v sebe akýsi nepokoj. Šaty. A tak som dumal, čo s tým. Pri jednom stretnutí u Nogov s mojím priateľom Rudkom Patrničiakom skrsol mi v hlave nápad – odiať ju do krásneho, mne srdcu blízkeho terchovského kroja. Slovo dalo slovo a Rudko ma zaviedol k pani Štefke Komačkovej, ktorá kroje šije.

Po prednesení mojej žiadosti ostala zaskočená i prevrapená. Napokon sa podujala na túto premiérovú úlohu: ušit terchovský kroj pre Božiu Matku a jej Syna. Dielo sa podarilo. Dnes Pannu Máriu Kráľovnú zdobí slávnostný ženský kroj z môjho rodného kraja a malý Ježiško v jej náručí je ako terchovské pachoľa...

Dennodenne na ňu pozerám s veľkou spokojnosťou. Akoby sa aj ona spolu so svojim Synom cítila dobre zaodiata. A to až po stáročiach, pretože, ako som zistil, je to socha majúca pôvod u tirolských majstrov rezbárov žijúcich v 18. storočí. Pri pohľade na terchovskú Pannu Máriu Kráľovnú, držiacu v náručí malého Ježiška, iný kňaz – rodák z Terchovej – poznamenal: „Aj Ježiško je Terchovec, len sme o tom nevedeli...“

Chcem vyjadriť svoju vďačnosť Rudkovi Patrničiakovi, že mi pomohol uskutočniť moju myšlienku, a pani Štefke Komačkovej za precíznu remeselnú zručnosť, s akou ušila toto nevšedné ošatenie.

Terchovský kroj Panny Márie a Ježiškovi prístane

TEXT a FOTO Ján Smolka

Poznámka: Dôstojný pán dekan Mgr. Ján Smolka (nar. 1974) prežil rané detstvo v terchovskej osade Nogovia, odkiaľ pochádza jeho mama Terézia. Za kňaza bol vysvätený v roku 1998, aktuálne pôsobí v Nemšovej.

Serigrafia Zdena Horeckého (1964)

Serigrafia Zdena Horeckého (1959)

Švajčiarsko-slovenské združenie cestovného ruchu

Nám. L. Štúra 10, 974 05 Banská Bystrica,
tel.: 0905 164 849, e-mail: peter.patus1@gmail.com,
web.: www.swiss-slovaktourism.sk

Odborná prax vo Švajčiarsku pre mladých ľudí zo Slovenska – príležitosť pre vzdelávanie, spoznávanie a zárobok

Každý mladý človek túži po poznávaní. Mnohí sa chcú naučiť niečo nové, najmä v novom prostredí, najlepšie v kolektíve seberovných priateľov, a v neposlednom rade zarobiť si prostriedky na svoje ďalšie sebazdokonaľovanie a zábavu. A na to je príležitosť vo Švajčiarsku prostredníctvom odbornej praxe v zariadeniach cestovného ruchu – hoteloch, penziónoch a reštauráciách.

Prax je určená pre mladých ľudí vo veku od 18 do 26 rokov, ktorí ovládajú buď bežnú hovorovú nemčinu, alebo hovorovú angličtinu minimálne na úrovni B1 (vyžaduje sa potvrdenie školy alebo zamestnávateľa), a majú chuť a odvahu byť 4 mesiace mimo domova, pracovať v kolektíve ľudí, ktorí hovoria inou rečou, a byť ochotní poskytovať služby domácim a zahraničným návštevníkom vo Švajčiarsku. Podmienkou je absolvovanie výberového konania 1. marca 2023 v Banskej Bystrici. Presné miesto a čas výberového konania oznámime prihláseným študentom osobitnou pozvánkou s pokynmi.

Čo im za to ponúkne odborná prax? Dva týždne intenzívneho školenia v oblasti obsluhy, sommeliérstva, ochutnávok vína, syrov a iných dobrôt švajčiarskej kuchyne v nadštandardne vybavenom školskom hoteli vo Weggis, ktorý patrí Swiss Educational College – jednej z najlepších súkromných hotelových škôl vo Švajčiarsku. A to všetko v spoločnosti mladých ľudí z viacerých európskych krajín a Juhoafrickej republiky. Počas školenia účastníci absolvujú jednoduchú exkurziu do niektorého

zo švajčiarskych kantónov. Po dvoch týždňoch absolventi kurzu nastúpia do pridelených zariadení cestovného ruchu v kantóne Graubünden, kde sa zapoja do práce v obsluhu alebo kuchyni. Podľa doterajších skúseností absolventov odborných praxí majú majitelia zariadení cestovného ruchu vo Švajčiarsku porozumenie pre mladých brigádnikov a snažia sa im vychádzať v ústrety.

Odborná prax v letnej sezóne, trvajúcej od 11. júna do 10. októbra 2023, umožní brigádnikom vo voľnom čase venovať sa horskej turistike, cykloturistike, spoznávaniu horských stredísk cestovného ruchu i jednotlivých miest v kantóne Gaubunden, alebo iných kantónov vo Švajčiarsku.

Samozrejme, za kvalitne odvedenú prácu patrí aj adekvátna odmena. Tá je po odrátaní nákladov na ubytovanie, stravovanie, zákonné poistenie, exkurziu a školné účastníka praxe 870 CHF za mesiac v čistom (čo predstavuje v prepočte 857 €). Okrem toho sú príplatky za prípadnú prácu nadčas a sprejité. Každý absolvent odbornej praxe získa po jej skončení hodnotenie a vysvedčenie, ktoré mu pomôže hľadať si prácu doma aj v zahraničí.

Ak ste sa rozhodli pre odbornú prax vo Švajčiarsku, odporúčame vám navštíviť webovú stránku www.swiss-slovaktourism.sk, kde sú aktuálne informácie o nadchádzajúcej odbornej praxi a kontaktné údaje nášho združenia. Predbežne sa môžete prihlásiť na e-mailovej adrese peter.patus1@gmail.com prostredníctvom Prihlášky na výberové konanie. Obratom vás potom budeme kontaktovať e-mailom. Na stretnutie so záujemcami o odbornú prax v letnej sezóne 2023 na najbližšom výberovom konaní v Banskej Bystrici sa teší

Peter Patuš
riaditeľ združenia

Fašiangy sa krátia...

Dňa 19. februára 2023 Obec Terchová, Miestne kultúrne stredisko a MAS Terchovská dolina usporiadali akciu fašiangový sprievod masiek po Terchovej s názvom Fašiangy sa krátia, už sa nenavrátia. Riaditeľ Miestneho kultúrneho strediska v Terchovej Rudolf Patrnciak nezabudol ani na naše zariadenie. Spolu s účinkujúcimi (Folklórni nadšenci Oprášené krpce) potešili a rozveselili našich klientov, darovali nášmu zariadeniu krásny zvonec s logom a zanechali v nás pekný kultúrny zážitok. Celú fašiangovú veselicu v CSS Terchová spracoval František Mucha do fotoreportu, za čo mu srdečne ďakujeme.

V Terchovskej galérii umenia

V Centre sociálnych služieb Terchová

Ostatné fašiangy

Dvadsať prvého februára 2023 sme v Centre sociálnych služieb Terchová usporiadali akciu Ostatné fašiangy. O zábavu sa nám postarala Ťažká muzika z Terchovej. Zahrala a zaspievala známe terchovské a iné ľudové piesne, ktoré sme si spolu s ňou zaspievali aj my. Ťažká muzika priniesli medzi nás príjemnú a veselú náladu. V našej kuchyni boli pripravené tradičné fašiangové jedlá (kapustnicu, šišky), na ktorých si všetci pochutili. Takto veselo, pri vynikajúcej muzike a dobrom jedle, sme ukončili fašiangové obdobie.

Mgr. Jana Hanuliaková
FOTO František Mucha

V uliciach Terchovej

OBEC TERCHOVÁ, MIESTNE KULTÚRNE STREDISKO a MAS TERCHOVSKÁ DOLINA

FAŠIANGY SA KRÁTIA, UŽ SA NENAVRÁTIA...

Fašiangový sprievod masiek po Terchovej

nedeľa, 19. február 2023
účinkujú: Folklórni nadšenci Oprášené krpce

PROGRAM
14.00 h
AREÁL LYŽIARSKÉHO STREDISKA VRÁTNA - PASEKY
Fašiangový sprievod a prehládka fašiangových masiek - TURVONI

15.00 h
AREÁL POD SOCHOU JURAJA JÁNOŠIKA
Predstavenie fašiangového programu - turvoni a pochovávanie basy

Srdce na dlani

Žilinské dobrovoľnícke centrum pod záštitou predsedníčky Žilinského samosprávneho kraja Ing. Eriky Jurinovej každoročne realizuje slávnostný večer oceňovania dobrovoľníkov a dobrovoľníčok v kraji. Názov akcie nesie výstižné ocenenie Srdce na dlani. Pre Centrum sociálnych služieb Terchová bolo veľkou ctou nominovať v rámci projektu Žilinského dobrovoľníckeho centra mladú talentovanú učiteľku s veľkým srdcom Mgr. Zuzanu Patrniakovú, ktorá pôsobí na Základnej umeleckej škole Ladislava Árvaya v Žiline.

Pre Centrum sociálnych služieb je Zuzana Patrniaková nenahraditeľnou súčasťou diania. V rámci voľného času navštevuje prijímateľov sociálnych služieb v zariadení. Svojou hrou na organ a spevom vytvára dôstojnú atmosféru počas sv. omší, na ktorých sa klienti radi zúčastňujú. Počas roka, spolu so svojimi žiakmi či kolegami, prichádza rozveseliť všetkých klientov v seniorskom veku. Hudba a spev, ktorú prináša, je príjemným pohladením pre ich dušu. Častokrát je to slza dojatia, úsmev, ktoré klientom spríjemnia prítomný okamih ich života.

Mgr. Zuzana Patrniaková si v rámci slávnostného večera, ktorý sa konal 13. decembra 2022 v Mestskom divadle v Žiline, prevzala Ďakovný list od predsedníčky Žilinského samosprávneho kraja za dobrovoľníctvo. My všetci zamestnanci a klienti Centra sociálnych služieb jej taktiež z celého srdca ďakujeme.

OZ Sedmokráska Terchová

Občianske združenie Sedmokráska Terchová bolo založené v roku 2020 za účelom získavania finančných prostriedkov na realizáciu voľnočasových aktivít a projektov pre klientov Centra sociálnych služieb Terchová. Ďakujeme všetkým darcom a podporovateľom občianskeho združenia, vďaka ktorým môžeme počas celého roka realizovať canisterapiu, spoločenské akcie, výlety a rôzne kreatívne aktivity pre klientov zariadenia. Zároveň prosíme: ak nás chcete podporiť, môžete tak urobiť prostredníctvom darovania 2% z vašich daní.

Novinky v CSS

Čo je nové v Centre sociálnych služieb Terchová? V rámci programu rozvoja pracovných zručností sa každý týždeň vykonávajú kreatívne činnosti v oblasti kulinoterapie, práca s textilom či šitie vankúšikov – pod vedením šikovnej inštruktorky Vierky Štefánkovej. Klientom v rámci aktivít vytvára možnosti na rozvoj ich schopností a zručností. Vankúšiky, vytvorené počas aktivít rozvoja pracovných zručností, boli odprezentované i na výstave Žilinského samosprávneho kraja. Tím zamestnancov tvoria aj inštruktorky sociálnej rehabilitácie Ivanka a Danka, ktoré pravidelne vykonávajú tréningy na podporu kognitívnych schopností, vedú spevácky krúžok, reminiscenčnú terapiu, snoezelen terapiu či športové aktivity.

Mgr. Martina Lašutová
FOTO Augustín Hanuliak

Zľava laureátka Zuzana Patrniaková,
županka Erika Jurinová

V Bolešove mali Terchovské Vianoce

V piatok 6. januára 2023, na sviatok Troch kráľov, ktorý patrí k najstarším kresťanským sviatkom (slávi sa od 3. storočia), prišli terchovskí muzikanti a speváci do rímskokatolíckeho Kostola v Bolešove, okres Ilava.

Ťažká muzika, sestry Opáľkové, Janka a Zuzka Patrnčiakové, Anna Dávidíková, Ondrej Hanuliak a betlehemci v podaní Jožka Ďuračku, Romana Kasáka, Mareka Sikela a Petra Rusiňáka sa miestnym veriacim, ako i ľuďom z blízkeho okolia predstavili bohatým programom Terchovské Vianoce. V réžii Ruda Patrnčiaka st. mohli návštevníci krásneho koncertu prežiť a precítiť tento sviatočný deň vďaka terchovským umelcom výnimočne a slávnostne.

Trojkráľový koncert obohatili svojou prítomnosťou apoštolský nuncius na Slovensku Mons. Nicola Girasoli a žilinský diecézny biskup Tomáš Galis. Účinkujúcim z Terchovej, ako i návštevníkom koncertu udelili slávnostné požehnanie.

TEXT a FOTO Milan Kosec

UDIALO SA

Terchoyské Vianoce v Topolčanoch

Do Kostola Nanebovzatia Panny Márie v Topolčanoch, ktorý je v strede historického námestia M. R. Štefánika a je našou národnou kultúrnou pamiatkou, prišli druhý vianočný sviatok spríjemniť folkloristi z Terchovej. Terchoyské Vianoce boli pod patronátom primátorky mesta Alexandry Geciovej a tunajšieho pána dekana Dušana Argaláša. S myšlienkou pripraviť veľkolepé podujatie v Topolčanoch prišiel terchovský rodák Jozef Ďurko, zásluhou ktorého veriaci a návštevníci vianočného koncertu mohli zažiť krásne piesne a zvyky z Terchovej. V bohatom programe v réžii Ruda Patrnčiaka st. účinkovali Ťažká muzika, Nebeská muzika, Sestry Opáľkové spolu s Jankou a Zuzkou Patrnčiakovou, Anna Dávidíková, Ondrej Hanuliak, Repáňovská muzika, betlehemci Jožko Ďuračka, Roman Kasák, Marek Sikel a Peter Rusiňák, duo Martin Repáň a Alexandra Ondrušová. Návštevníci vianočného koncertu prežili a precítili tento sviatočný deň vďaka terchovským umelcom skutočne výnimočne a slávnostne.

TEXT a FOTO Milan Kosec

Terchovské Vianoce v Bratislave

Dvakrát v priebehu jedného adventného týždňa prinieslo viac ako 40 terchovských interpretov radosť z blížiacich sa Vianoc do Bratislavy, kde prostredníctvom hudby, spevu aj hovoreného slova v rámci dvoch koncertov sprítomnili divákovi tradičnú aj súčasnú formu interpretácie ľudovej tradície spod Rozsutca viažucej sa k tomuto magickému obdobiu roka.

Prvý zo spomenutých koncertov s názvom Terchovské Vianoce sa konal 9. decembra 2022 vo Veľkom evanjelickom kostole a ponúkol program v podaní Ťažkej muziky, Nebeskej muziky, Repáňovskej muziky a Tria sestier Opáľkových, v spojení so sólistami Jankou Patrniakovou, Zuzanou Patrniakovou, Annou Dávidíkovou, Rudolfom Patrniakom ml. a Alexandrou Ondrušovou. Nezameniteľným spôsobom interpretácie ich doplnili Terchovskí betlehemci.

Rovnaké zloženie umelcov, rozšírené o členky zoskupenia Devany a členov kapely Zbojband, potom potešilo srdcia tých, ktorí si 16. decembra 2022 našli cestu do Domu kultúry Zrkadlový háj v Petržalke. V rámci podujatia s názvom Večer autentického folklóru – s podtitulom Vianoce spod Rozsutca – si mohli nielen pozrieť a vypočuť program ponúkajúci symbiózu tradičných, autenticky interpretovaných kolied, ich súčasných tvorivých úprav a diel autorov klasickej hudby, ale po jeho skončení aj ochutnať vianočnú kapustnicu a zabaviť sa pri tónoch ľudových piesní z Terchovej a iných kútov Slovenska.

O tom, že oba programy naplnili očakávania divákov, svedčí vypredané auditórium a „standing ovation“ na ich záver.

Martin Dikoš

Minimodel Europa – nová atrakcia v Terchovej

V budove COOP Jednota u Gregušov sa na prvom poschodí, nad predajňou potravín, nachádza nová atrakcia pre domácich i návštevníkov Terchovej – Minimodel Europa. Modelové koľajisko v mierke 1:87, veľkosť HO, predstavuje diorámu slovensko-českého pohraničia na ploche viac ako 50 metrov štvorcových. Viac informácií a aktuálne otváracie hodiny nájdete na www.minimodeleuropa.sk

Minimodel Europa®

-red-

Pôstne jedlá majú svoj význam

Kvitnúca pohánka

Keď si predstavíme rok z pohľadu príjmu stravy, určite nás napadnú aj rôzne príležitosti, pri ktorých pokrmy prijímame. Okrem pravidelnej stravy počas všedných dní prichádzajú v roku aj dni sviatočné. Nielen nedele, ale i narodeniny, meniny, svadby, plesy, promócie, jubileá, vernisáže, hody, jarmoky, spoločenské podujatia rôzneho druhu... Všade tam si „mlsný“ jazýček – a spolu s ním aj iné zmysly – prídu na svoje.

Lenže, ako sa hovorí, po hodoch niekedy býva bolesť brucha, a preto majú v stravovaní človeka význam aj striedejšie a jednoduchšie jedlá. Najmä z pohľadu zdravia organizmu je to i nevyhnutnosť. Neučili nás to len v škole, ale vedeli to už naše staré mamy, preto pripravovali z dostupných dopestovaných potravín zdravé jedlá. Tie vedeli zasýtiť, no zároveň tráviacu sústavu nezaťažovali a pomohli jej očistiť sa od toxických látok.

V našich krajoch sa za pôstne dni považujú piatky, a nielen pre zdravie telesné, ale i duševné je príležitosťou štyridsaťdňový pôst na jar pred Veľkou nocou. Ponúkame zopár jednoduchých receptov a trochu humoru.

Polenta – kukuričné buchty

Príprava: Kukuričnú múku si na tri hodiny namočíme do kastróla s vodou, aby napučnela. Následne ju osolíme a varíme na miernom ohni. Aby sa nechytala dna kastróla, pridáme maslo a nakoniec mlieko. Varíme dostatočne dlho, aby nám vznikla kaša. Najlepšie chutí teplá a podávať k nej môžeme podmaslie – tzv. mútené mlieko alebo opraženú cibuľku.

Toto kašovité jedlo v Terchovej volajú aj kukuričné buchty a mne sa s tým spája i jedna úsmevná príhoda, ktorú som počul. Keď začali do Terchovej chodiť českí turisti, vtedy ešte neboli hotely a penzióny, tak sa ubytovali

po súkromí, v domoch. Občas im zvykli domáce gazdiné ponúknuť aj z toho, čo mali navarené. Raz sa jedna gazdiná opýtala hladného českého turistu, či si dá na večeru kukuričné buchty. On jej odvetil: „No jó, buchty ja mám velice rád, dal bych si.“ Tak mu dobrosrdečná gazdiná naložila kukuričných *buchtvoř*. Keď hosť dostal buchty pred seba a zajedol si z nich, akosi ťažko sa mu prehltalo. Až po chvíli vyšlo najavo, že českému turistovi chodili po myslí sladké pečené alebo parené buchty – akoby od maminky...

Pohánková kaša so sušeným ovocím

Príprava: Pohánku si dáme variť do kastróla s vodou. Keď je na polovicu uvarená, pridáme mlieko, soľ, cukor a varíme do kašovita. Uvarenú následne vylejeme do hlinenej misy, rozotrieme ju až po okraj, polejeme upraženým maslom, posypeme škoricou a ozdobíme sušeným posekaným a v sirupe uduseným ovocím (jablká, hrušky, slivky).

Pohánka sa kedysi bežne siala na poli. Kvitla pekne do ružova na stebľách zakončených takými metličkami. Keď dozrela, pokosila sa, potom poviazala do snopov, usušila a doviezla domov, kde ju v mláčačkovej mašine omlátili. Mlátilievalo sa aj cepmi na holohumnici. Bol to jeden z domácich produktov, ktorý gazdinke kedysi rady využívali v domácej kuchyni, a nebolo by na škodu vrátiť sa k nemu vo väčšom aj v súčasnosti. Z pohánky sa robili kaše, buď len tak na prírodno, alebo na sladko. Pohánka sa používala aj pri domácich zabíjačkách – robili sa z nej jaternice a žebračia polievka, známejšia pod názvom ovarová polievka.

Zemiakové placky „podlisniaky“ s bryndzovou zálievkou

Príprava: Zemiaky si očistíme a rozotrieme na trelku, takisto aj cibuľu. Pridáme cesnak, soľ, rascu, majoránku, vajce, múku a dobre zamiešame. Pečieme na sporáku – platni na sucho. Keď sú placky upečené, natrháme ich na trhance, dáme do misy a zalejeme bryndzovou zálievkou, ktorú pripravíme z bryndze a mlieka.

Vďačnou domácou surovinou boli v kuchyniach našich mám a starých mám zemiaky. Pripravovalo sa z nich veľa jedál; či už to boli pokrmy múčne so zemiakmi ako pirohy, šúľance, slivkové knedle alebo osuchy. Chutné však boli aj polievky – zemiaky napokyslo.

Ak by vám, milí čitatelia, uvedené tri recepty počas tohto pôstu, ale i ďalších dní nestačili, pridávame ako inšpiráciu ešte tri typy na prípravu jednoduchých pôstnych jedál: kvaková polievka s krúpkami, pečené zemiaky so strúhaným údeným syrom a spoločníky – inak povedané granadírsky pochod.

Dobrá chuť a zdravie na tele i duchu praje Emil Zajac

Arzén. FOTO Norbert Kuklovský

Kapela Arzén na prahu štyridsiatky

Znie to možno neuveriteľne, ale terchovsko-žilinská rocková formácia Arzén čoskoro oslávi 40. jubileum svojho vzniku a nepretržitej existencie na slovenskej hudobnej scéne. O tom, ako kapela prežila vlnajší rok, nám povedal jej spoluzakladateľ, gitarista a skladateľ v jednej osobe Pavol Cabadaj.

„Ak by som sa mal obzrieť za rokom 2022 a v skratke zhrnúť, čo sa v ňom udialo-neudialo, začnem tým, že nebol vôbec ľahký. Určite nie prvá polovica vlnajška... Aj napriek celkovej apatii a kultúrnospoločenskej letargii sme sa rozhodli stále tvoriť, hrať a pracovať tak, ako to robíme pomaly už 40 rokov. Na jar sme nahrali skladbu Kamaráti..., ktorú som napísal počas tvrdého lockdownu. Zachytáva naše pocity a atmosféru pochmúrneho času, ktorý sme si všetci spoločne odžili. Singel produkoval gitarista Juraj Jaroščiak, u ktorého sa to celé natáčalo, pričom do nahrávky vložil čerstvejší zvuk kapely Arzén. Následne bol k skladbe urobený videoklip. Oslovili sme mladú šikovnú umeleckú dizajnérku Janu Micháľkovú, ktorá napísala scenár, klip zrežirovala a za pomoci Petra Ťapajnu všetko kompletne zrealizovala.

Vlani sa tiež konečne podarilo dokončiť náš prvý živý hudobný záznam z koncertného turné 2019. Vyšlo

Paľo Cabadaj na Jánošíkových dňoch 2022
FOTO Jana Micháľková

DVD s názvom Naživo a máme z nosiča veľkú radosť. Trojročné oneskorenie bolo spojené s rôznymi problémami a ťažkosťami, nakoniec sa to ale predsa len podarilo. Ide o kus nášho života, sveta, ktorý žijeme a ktorý máme konečne zaznamenaný i takouto formou.

Momentálne skupina intenzívne pracuje na spoločnom projekte s folklórnym súborom Rozsutec, ktorý vedie umelecký šéf a choreograf Štefan Mucha. Chystáme spoločný koncertný program s tancom, ktorým by sme chceli osláviť aj 40. výročie vzniku našej kapely Arzén. S chalanmi z Rozsutca sme už nahrali novú verziu skladby Katarínka, ku ktorej budeme v najbližšej dobe robiť videoklip v réžii Vlada Masného. Veľmi sa tešíme na túto spoluprácu aj novú skúsenosť. Hoci dnešná situácia všeobecne nie je veľmi priaznivá – pre umenie obzvlášť –, napriek tomu chceme pracovať, tvoriť v rámci svojich možností a našou hudbou robiť svet aspoň trošku krajším,“ uzavrel svoje rozprávanie Pavol Cabadaj.

Záverom už len uvedieme, že štyridsiate narodeniny oslávi kapela Arzén i na tohtoročných Jánošíkových dňoch v Terchovej. Veľký jubilejný koncert sa uskutoční sobotu 5. augusta 2023.

-pc-

Zo života školy

Vo víre karnevalov...

Zimné radovánky

Navštívilo nás planetárium

Naši žiaci pred Národnou radou SR

Školenie Prvej pomoci

FOTOARCHÍV ZŠ s MŠ Terchová

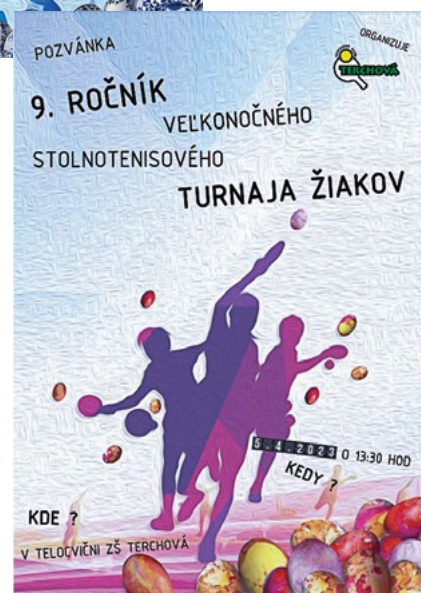
XI. ročník Štefanského turnaja v RIC Terchovec

Po dvojročnej pauze zavinennej protipandemickými opatreniami sme 26. decembra 2022 opäť mohli zorganizovať tradičný a populárny Štefanský turnaj vo futbale. Išlo už o 11. ročník, na ktorom sa zúčastnilo osem tímov – Plechové, Štangáče, Štamgasti, Fatran, Pablo, Vršani, Hájik Žilina, FK Terchová – dorast. Hrací systém bol klasický: vyžrebovali sa dve základné skupiny po štyroch, po odohratí zápasov v nich sa vo štvrtfinále hralo o postup do semifinále a následne do finále, kde sa prebojovali mužstvá Pablo a Štangáče. Vo vyrovnanom a napínavom finálovom zápase sa nakoniec priklonili misky váh na stranu hráčov Pabla, ktorí zvíťazili 3:2. Na treťom mieste sa umiestnil Fatran, keď porazil Hájik Žilina 4:0.

Touto cestou sa chceme veľmi pekne poďakovať všetkým sponzorom, ktorí prispeli na tento turnaj – Obec Terchová, firma NKDK, firma Vumat energetika, FK Terchová, Milan Muráň, Pavol Michálek, Michal Hanuliak, Laco Maruna, Martin Struhárňanský, Tomáš Hanuliak, Martin Švec, Jirko Meško, Pavol Romančík, František Bakovka, Jožko Káčer.

Za prípravu výborného gulášu patrí vďaka Jánovi Hanuliakovi-Oziabakovi a Michalovi Hanuliakovi-Fulovi. Ďalšie poďakovanie za zvládnutie všetkých zápasov v úlohe rozhodcu patrí Maťovi Franekovi, za všestrannú pomoc ďakujeme Vinckovi Hanuliakovi a všetkým, ktorí sa akoukoľvek formou podieľali na príprave a priebehu turnaja. Dúfame, že sa nám Štefanský turnaj podarí organizovať aj nasledujúce roky.

Organizátori turnaja – Dávid Švec, Martin Rogoň, Jozef Rogoň
FOTO Vincent Hanuliak

Víťazný tím Pablo. Horný rad zľava: Šimon Jánošík, Lukáš Sušienka, Michal Poleť, Samuel Šipčiak, Martin Poleť, Matej Lobodas. Dolný rad zľava: Roman Majerčík, Miroslav Poleť, Peter Konštiak, Miroslav Hanuliak, Lukáš Jánošík

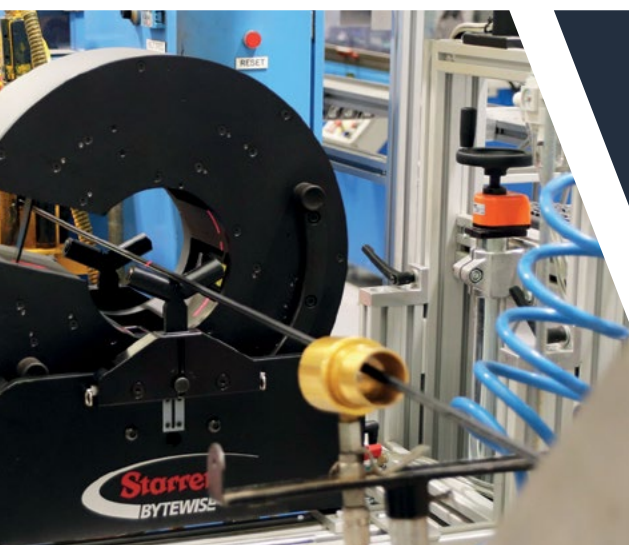
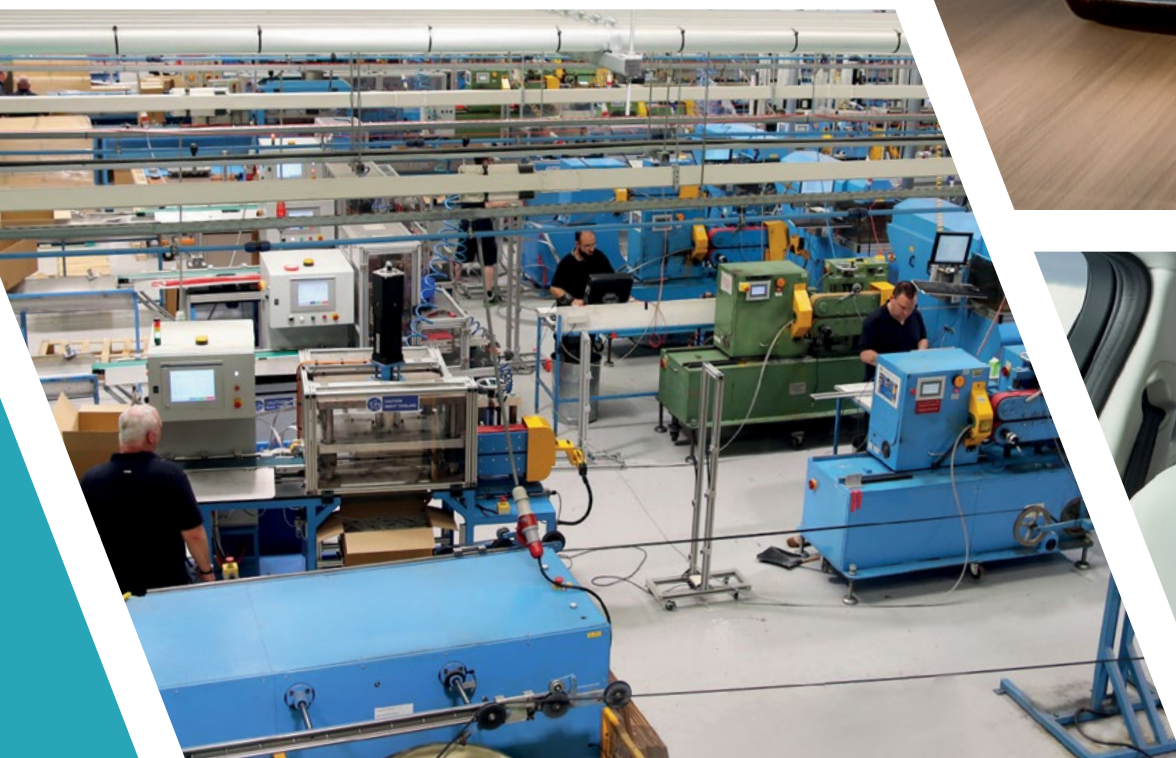

COBA

automotive

design . develop . deliver

COBA Automotive patrí medzi významných výrobcov interiérových a exteriérových obložení a tesniacich systémov pre automobilový priemysel.

Ako odborníci na extrúziu a vstrekovanie plastov spolupracujeme s poprednými výrobcami automobilov a navrhujeme kvalitné komponenty so zreteľom na znižovanie hmotnosti a úsporu nákladov.

Kontaktujte nás ešte dnes!

COBA Automotive s.r.o.

Vyšné Kamence 11 | Terchová | 013 06 | Slovakia

Mobile: +421 915 808 898 | Office: +421 41 507 11 01 | Fax: +421 41 507 11 51

Kalendár podujatí Terchová 2023

- 16.4. POĎAKOVANIE ZA LÁSKU (Veľkonočný koncert venovaný pamiatke sv. Jána Pavla II.)
- 14.5. DEŇ MATIEK (Koncert žiakov ZŠ s MŠ A. F. Kollára Terchová)
- 20.5. MAJSTROVSTVÁ SVETA vo varení a jedení bryndzových halušiek – Halušky Terchová
- 25.6. 21. ročník BEHU NA POLUDŇOVÝ GRUŇ
- 2.-5.7. 34. ročník CYRILOMETODSKÝCH DNÍ
- 2.-6.8. 61. ročník medzinárodného folklórneho festivalu JÁNOŠÍKOVE DNI
- 12.8. Kandráčovci & Kollárovci (amfiteáter Nad bôrami)
- 25.-26.8. MEDZINÁRODNÉ STRETNUTIE ZBOJNÍKOV
- 9.9. 11. PAMÄTNÝ VÝSTUP NA VEĽKÝ ROZSUTEC NA POČESŤ SV. JÁNA PAVLA II.
- 14.10. 8. ročník TERCHOVSKÉHO POLMARATÓNU
- 10.-12.11. OSLAVY SV. MARTINA (patróna terchovskej farnosti a prvého kostola z roku 1731)
- 25.12. JASLIČKOVÁ POBOŽNOSŤ

